

Stenografični zapisnik

druge seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani
dne 17. januarja 1912.

Navzoči: Prvosednik deželnega glavarja namestnik Leopold baron Liechtenberg, odnosno deželni glavar dr. Ivan Šusteršič. Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik eksccelencia Teodor baron Schwarz in c. kr. okrajni glavar Karol grof Kü n i g l. Vsi člani razen: Eksccelencia Josip baron Schwegel, Anton baron Codelli, Henrik plem. Schollmayer-Lichtenberg in Bogomir Perhavec. Zapisnikarja: Dr. Karol baron Born in Fran Demšar.

Dnevni red:

1. Naznanila deželnozborskega predsedstva.
2. Volitev enega reditelja.
3. Volitev odsekov.
4. Poročilo o delovanju kranjskega deželnega odbora za dobo od 1. januarja do konca decembra 1910.
5. Priloga 1. — Poročilo deželnega odbora o volitvi deželnega poslanca v kmetskih občinah volivnega okraja Trebnje — Višnjagora — Žužemberk — Mokronog — Litija — Radeče.
6. Priloga 2. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep deželnega posojilnega zaklada za leto 1910.
7. Priloga 3. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep zaklada deželne prisilne delavnice za leto 1910.
8. Priloga 4. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep gledališkega zaklada za leto 1910.
9. Priloga 5. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep garancijskega zaklada Dolenjskih železnic za leto 1910.
10. Priloga 6. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlagajo računski sklepi ustanovnih zakladov za leto 1910.

Stenographischer Bericht

der zweiten Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach
am 17. Jänner 1912.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmannstellvertreter Leopold Freiherr von Liechtenberg bzw. Landeshauptmann dr. Ivan Šusteršič. Regierungsvertreter: K. k. Landespräsident Exzellenz Theodor Freiherr von Schwarz und k. k. Bezirkshauptmann Karl Graf Kü n i g l. Sämtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Exzellenz Josef Freiherr von Schwegel, Anton Freiherr von Codelli, Heinrich von Schollmayer-Lichtenberg und Bogomir Perhavec. Schriftführer: Dr. Karl Freiherr von Born und Franz Demšar.

Tagesordnung:

1. Mitteilungen des Landtagspräsidiums.
2. Wahl eines Ordners.
3. Wahl der Ausschüsse.
4. Rechenschaftsbericht des krainischen Landesausschusses für die Zeit vom 1. Jänner bis Ende Dezember 1910.
5. Beilage 1. — Bericht des Landesausschusses über die Wahl eines Landtagsabgeordneten für den Landgemeindenwahlbezirk Treffen — Weixelburg — Seisenberg — Nassenfuß — Littai — Ratschach.
6. Beilage 2. — Bericht des Landesausschusses, mit welchem der Rechnungsabschluss des Landesanlehensfonds für das Jahr 1910 vorgelegt wird.
7. Beilage 3. — Bericht des Landesausschusses, womit der Rechnungsabschluss des Zwangsarbeitshausfonds für das Jahr 1910 vorgelegt wird.
8. Beilage 4. — Bericht des Landesausschusses, mit welchem der Rechnungsabschluss des Theaterfonds für das Jahr 1910 vorgelegt wird.
9. Beilage 5. — Bericht des Landesausschusses, mit welchem der Rechnungsabschluss des Garantiefonds der Unterkrainerbahnen für das Jahr 1910 vorgelegt wird.
10. Beilage 6. — Bericht des Landesausschusses, mit welchem die Rechnungsabschlüsse der Stiftungsfonds für das Jahr 1910 vorgelegt werden.

11. Priloga 7. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep deželno-kulturnega zaklada za leto 1910.
12. Priloga 8. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep pokojninskega zaklada okrožnih zdravnikov za leto 1910.
13. Priloga 9. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep muzejskega zaklada za leto 1910.
14. Priloga 10. — Poročilo deželnega odbora, s katerim so predlaga računski sklep normalno-šolskega zaklada za leto 1910.
15. Priloga 11. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlagajo računski sklepi bolničnega, blazničnega, porodničnega in najdenškega zaklada za leto 1910. in razkazi imovin teh zakladov koncem 1. 1910.
16. Priloga 12. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlagajo računski sklepi grmskega zaklada za leto 1910.
17. Priloga 13. — Poročilo deželnega odbora o ureditvi in zvišanju dosedanjih plač deželnim cestarjem ter njihove starostne preskrbe.
18. Priloga 14. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep melioracijskega zaklada za leto 1910.
19. Priloga 15. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep deželnega zaklada za leto 1910.
20. Priloga 16. — Vladna predloga z načrtom vodenjega zakona za vojvodino Kranjsko.
21. Priloga 17. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga izpremenjeni načrt novega lovskega zakona.
22. Priloga 18. — Poročilo deželnega odbora o prošnji Friderika Kauckega, učitelja na petrazredni ljudski šoli v Kočevju za vštete na zasebni ljudski šoli steklarnice v Kočevju prebite službene dobe pri svoječasnih odmeri pokojnine.
23. Priloga 19. — Poročilo deželnega odbora o načrtu zakona o pravnih sredstvih proti odločbam in odredbam občinskih in drugih avtonomnih oblastev.
24. Priloga 20. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga deželni proračun za leto 1912.
25. Priloga 22. — Poročilo deželnega odbora v zadevi načrta zakona glede uprave skupnih zemljišč.
26. Priloga 23. — Poročilo deželnega odbora o prenovi poduka in gospodarstva na kmetijski šoli na Grmu in o izpremembi šolskega statuta.
27. Priloga 25. — Poročilo deželnega odbora o nekaterih priredbah v deželni prisilni delavnici v Ljubljani.
28. Priloga 26. — Poročilo deželnega odbora in zakonski načrt o uravnavi Sore od Godešič do Goričan.
29. Priloga 27. — Poročilo deželnega odbora glede dovolitve letnega prispevka 600 K za 4 gojence ustanovnega zavoda za gluhoneme.
11. Beilage 7. — Bericht des Landesausschusses, mit welchem der Rechnungsabschluß des Landeskultur-fonds für das Jahr 1910 vorgelegt wird.
12. Beilage 8. — Bericht des Landesausschusses, mit welchem der Rechnungsabschluss des Pensionsfonds der Distriktsärzte für das Jahr 1910 vorgelegt wird.
13. Beilage 9. — Bericht des Landesausschusses, womit der Rechnungsabschluß des Museumsfonds für das Jahr 1910 vorgelegt wird.
14. Beilage 10. — Bericht des Landesausschusses, mit welchem der Rechnungsabschluss des Normalschul-fonds für das Jahr 1910 vorgelegt wird.
15. Beilage 11. — Bericht des Landesausschusses, womit die Rechnungsabschlüsse des Krankenhaus-, Irrenhaus-, Gebärdhaus- und Findelfonds für das Jahr 1910 nebst den Vermögensnachweisungen dieser Fonds mit Ende 1910 vorgelegt werden.
16. Beilage 12. — Bericht des Landesausschusses, mit welchem die Rechnungsabschlüsse des Staudner Fonds für das Jahr 1910 vorgelegt werden.
17. Beilage 13. — Bericht des Landesausschusses betreffend, die Regelung und Erhöhung der bisherigen Löhne der Landesstraßeneinräumer sowie die Altersversorgung derselben.
18. Beilage 14. — Bericht des Landesausschusses, mit welchem der Rechnungsabschluß des Meliorations-fonds für das Jahr 1910 vorgelegt wird.
19. Beilage 15. — Bericht des Landesausschusses, mit welchem der Rechnungsabschluß des Landesfonds für das Jahr 1910 vorgelegt wird.
20. Beilage 16. — Regierungsvorlage mit dem Entwurfe des Wasserrechtsgesetzes für das Herzogtum Krain.
21. Beilage 17. — Bericht des Landesausschusses, womit der abgeänderte Entwurf eines neuen Jagdgesetzes vorgelegt wird.
22. Beilage 18. — Bericht des Landesausschusses inbe-treff des Gesuches des Friedrich Kauzky, Lehrers an der fünfklassigen Volksschule in Gottschee um Anrechnung der an der Privatvolksschule der Glas-fabrik in Gottschee zugebrachten Dienstzeit bei der seinerzeitigen Pensionsbemessung.
23. Beilage 19. — Bericht des Landesausschusses über den Entwurf eines Gesetzes betreffend das Rechts-mittelverfahren gegen Entscheidungen und Verfüg-ungen der Gemeinde- und sonstigen autonomen Behörden.
24. Beilage 20. — Bericht des Landesausschusses, mit welchem der Landesvoranschlag für das Jahr 1912 vorgelegt wird.
25. Beilage 22. — Bericht des Landesausschusses betref-fend den Gesetzentwurf rücksichtlich der Verwaltung gemeinschaftlicher Grundstücke.
26. Beilage 23. — Bericht des Landesausschusses betref-fend die Reorganisierung des Unterrichtes und der Wirtschaft an der landwirtschaftlichen Schule in Stauden und die Änderung der Schulstatuten.
27. Beilage 25. — Bericht des Landesausschusses betref-fend einige Adaptierungen in der Landeszwangs-arbeitsanstalt zu Laibach.
28. Beilage 26. — Bericht des Landesausschusses mit dem Gesetzentwurf über die Zeierregulierung in der Strecke Godešiče—Goričane.
29. Beilage 27. — Bericht des Landesausschusses betref-fend die Bewilligung eines jährlichen Beitrages von 600 K für vier Zöglinge der Taubstumm-Stiftungs-anstalt.

30. Priloga 28. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga načrt o izpremembi § 13. zakona z dne 13. junija 1882., dež. zak. št. 25, leta 1886., o odkupu novčih in prirodninskih davščin za cerkve, župnije in njih organe.
31. Priloga 30. — Poročilo deželnega odbora o dopolnilnih volitvah dveh poslancev iz volilnega razreda mest in trgov, volilnega okraja mesta Ljubljane.
32. Priloga 31. — Poročilo deželnega odbora o razdružitvi krajne občine Mošnje v tri samostojne krajne občine Leše, Ljubno in Mošnje.
33. Priloga 32. — Poročilo deželnega odbora o ustanovitvi samostojne krajne občine Sela pri Šumperku.
34. Priloga 33. — Poročilo deželnega odbora o pobiranju 140% doklade od interesentov vodovoda v Godoviču leta 1912.
35. Priloga 34. — Poročilo deželnega odbora o pobiranju doklad za občino Vrhnika za leto 1912., in sicer v davčni občini Vrhnika 130%, v davčni občini Stara Vrhnika od udeležencav vodovoda pa 180% doklade.
36. Priloga 35. — Poročilo deželnega odbora o pobiranju 166% doklade v občini Čelje leta 1912.
37. Priloga 36. — Poročilo deželnega odbora o prevzetju kmetijsko-kemičnega preizkuševališča za Kranjsko v Ljubljani za deželni zavod.
38. Priloga 37. — Poročilo deželnega odbora o pobiranju 110% odnosno 109% doklade v občini Sv. Križ pri Svibnjem leta 1912.
39. Priloga 38. — Poročilo deželnega odbora o pobiranju 126% doklade v občini Trava leta 1912.
40. Priloga 39. — Poročilo deželnega odbora glede dovolitve višjih nego 20% priklad za cestne namene.
41. Priloga 40. — Poročilo deželnega odbora o pobiranju 120% doklade po davčni občini (mestu) Postojna leta 1912.
42. Priloga 11. leta 1908. — Poročilo deželnega odbora o novih splošnih volitvah za deželni zbor vojvodine Kranjske.
43. Priloga 75. leta 1909. — Poročilo deželnega odbora o volitvi deželnega poslanca za volilni okraj kmetjskih občin Vipava - Idrija.
44. Priloga 104. leta 1909. — Poročilo deželnega odbora o volitvi deželnega poslanca v mestnem volilnem okraju Novomesto, Višnjava, Črnomelj, Metlika, Kostanjevica, Krško in Ribnica.
45. Priloga 41. — Poročilo deželnega odbora v zadevi živinozdravniške službe na Kranjskem in o vpeljavi tečajev za izobrazbo živinozdravniških pomočnikov.
30. Beilage 28. — Bericht des Landesausschusses, mit welchem ein Entwurf über die Abänderung des § 13 des Gesetzes vom 13. Juni 1882, L. G. Bl. Nr. 25 de 1886, betreffend die Ablösung der Geldgiebigkeiten und Naturalleistungen für Kirchen, Pfarren und deren Organe vorgelegt wird.
31. Beilage 30. — Bericht des Landesausschusses über die Ergänzungswahlen zweier Abgeordneter aus dem Wahlkörper der Städte und Märkte, dem Wahlbezirke der Stadt Laibach.
32. Beilage 31. — Bericht des Landesausschusses betreffend die Trennung der Orstgemeinde Mošnje in drei selbständige Orstgemeinden Leše, Ljubno und Mošnje.
33. Beilage 32. — Bericht des Landesausschusses betreffend die Konstituierung einer selbständigen Orstgemeinde Sela bei Schönberg.
34. Beilage 33. — Bericht des Landesausschusses über die Einhebung einer 140% Umlage von den Interessenten der Wassefleitung in Godovič im Jahre 1912.
35. Beilage 34. — Bericht des Landesausschusses betreffend die Einhebung von Umlagen in der Gemeinde Oberlaibach, u. zw. in der Steuergemeinde Oberlaibach eine 130%, in der Steuergemeinde Altoberlaibach von den Interessenten der Wasserleitung aber eine 180% Umlage.
36. Beilage 35. — Bericht des Landesausschusses betreffend die Einhebung einer 166% Umlage in der Gemeinde Čelje im Jahre 1912.
37. Beilage 36. — Bericht des Landesausschusses betreffend die Übernahme der landwirtschaftlich-chemischen Versuchsstation für Krain in Laibach als Landesanstalt.
38. Beilage 37. — Bericht des Landesausschusses betreffend die Einhebung einer 110% resp. 109% Umlage in der Gemeinde Sv. Križ bei Svibnje im Jahre 1912.
39. Beilage 38. — Bericht des Landesausschusses betreffend die Einhebung einer 126% Umlage in der Gemeinde Trava im Jahre 1912.
40. Beilage 39. — Bericht des Landesausschusses betreffend die Bewilligung von mehr als 20% Umlagen für Straßenzwecke.
41. Beilage 40. — Bericht des Landesausschusses betreffend die Einhebung einer 120% Umlage in der Steuergemeinde (Stadt) Adelsberg in Jahre 1912.
42. Beilage 11 de 1909. — Bericht des Landesausschusses betreffend die neuen allgemeinen Wahlen für den Landtag des Herzogtumes Krain.
43. Beilage 75 de 1909. — Bericht des Landesausschusses über die Wahl eines Landtagsabgeordneten für den Landgemeinden-Wahlbezirk Wippach-Idria.
44. Beilage 104 de 1909. — Bericht des Landesausschusses über die Wahl eines Landtagsabgeordneten für den Städte-Wahlbezirk Rudolfswert, Weixelburg, Tschernembl, Möttling, Landstraß, Gurkfeld und Reifnitz.
45. Beilage 41. — Bericht des Landesausschusses in Angelegenheit des tierärztlichen Dienstes in Krain und über die Einführung von Kursen zur Heranbildung von tierärztlichen Gehilfen.

Začetek seje ob 10. uri 10 minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 10 Minuten vormittags.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

(Pozvoni — das Glockenzeichen gebend.)

Nachdem die beschlußfähige Anzahl der Herren Abgeordneten anwesend ist, eröffne ich die Sitzung.

Das Schriftführeramts bitte ich die Herren Abgeordneten Baron Born und Demšar zu übernehmen.

(Zgodi se — Geschieht.)

Zum Worte hat sich gemeldet der Herr Landespräsident Exzellenz Baron Schwarz.

C. kr. deželni predsednik ekscelenca baron Schwarz:

Visoki zbor! Njega cesarsko in kraljevo Apostolsko Veličanstvo je blagovolilo najmilostljiveje imenovati gospoda deželnega poslanca dr. Ivana Šusteršiča deželnim glavarjem vojvodine Kranjske.

Čast mi je, predstaviti visoki zbornici imenovanega gospoda v tem njegovem dostojanstvu. (Živahno odobravanje in klici na levi: — Lebhafter Beifall und Rufe links: „Živijo, živijo!“)

Hohes Haus! Seine kaiserliche und königliche Apostolische Majestät haben den Herrn Landtagsabgeordneten Dr. Ivan Šusteršič zum Landeshauptmann im Herzogtume Krain Allergnädigst zu ernennen geruht. Ich habe die Ehre, denselben dem hohen Hause in dieser Würde vorzustellen.

Izražajoč Vam, častiti gospod deželni glavar, svoje najiskrenejše čestitke k temu dokazu Najvišjega zaupanja sem prepričan, da se bodo razprave deželnega zbora pod Vašim vodstvom gladko in uspešno vršile (Poda se k deželnemu glavarju ter mu da roko. — Begibt sich zum Landeshauptmanne und reicht ihm die Hand.)

Deželni glavar dr. Ivan Šusteršič:

(prevzame predsedstvo — den Vorsitz übernehmend).

Visoka zbornica! Zavzemajoč mesto, katero mi je poverilo Njega Veličanstvo, prosim visoko zbornico, da sprejme moj spoštljiv pozdrav!

V prvi vrsti je moja dolžnost, da se zahvalim Njega Veličanstvu, našemu presvitlemu cesarju in najmilostljivejšemu gospodu, da mi je blagovolil poveriti to častno in odlično mesto. Usojam se naprositi Njega ekscelenco gospoda deželnega predsednika, da izvoli to mojo najudanejšo zahvalo sporočiti do stopnic Najvišjega prestola obenem z izrazi moje neomejene udanosti in zvestobe do Njega Veličanstva in Najvišje cesarske hiše.

Visoka zbornica! Zahvaljujem se Njega ekscelenci gospodu deželnemu predsedniku za njegov zelo prijazni pozdrav in porabljam to priliko, da v imenu zbranega deželnega zbora čestitam Njega ekscelenci na Najvišjem odlikovanju, katero je sprejel baš te dni. (Živahno odobravanje na levi. — Lebhafter Beifall links.) Bodi mu to zaslužen odlikovanje v zadostilo za njegovo vestno, neumorno, naporno in uspešno delovanje v blagor naše dežele in našega ljudstva. (Ponovljeno odobravanje na levi. — Erneuter Beifall links.) — Prosim Njega ekscelenco, da izvoli tudi nadalje, kakor doslej, podpirati delovanje deželnega zbora.

Visoka zbornica! Moja naloga na tem mestu je dana po deželnem redu in poslovniku. Voditi imam razprave visoke zbornice, varovati čast in ugled zbornice, varovati in ščititi pravice in privilegije deželnega zbora, braniti imam avtonomijo dežele. Tej svoji nalogi se bodem posvetil z vso vnemo in jo izvrševal z vso odločnostjo in energijo (Živahno odobravanje na levi. — Lebhafter Beifall links.) Navezan sem pa na podporo visoke zbornice, za katero prosim. Ker se pre tukaj za solidarne interese cele zbornice, upam, da bo visoka zbornica moji prošnji tudi ustregla.

Hoher Landtag! Es ist eine traditionelle Gepflogenheit, daß sich der der nationalen Mehrheit des Landes angehörige Landeshauptmann mit einem besonderen Appell an die verehrten Herrn der Rechten des hohen Hauses wendet.

Dieser Gepflogenheit aus Überzeugung treu bleibend, erlaube ich mir der Hoffnung Ausdruck zu geben, daß mir die verehrten Herren bei Ausübung meines schweren und verantwortungsvollen Amtes ihre wertvolle Unterstützung nicht versagen werden. Ich erlaube mir hinzuzufügen, daß ich in dem patriotischen Zusammenwirken der Söhne des Landes, unter gegenseitiger Achtung der verschiedener Überzeugungen und Ansichten, eine wertvolle Vorbedingung für die gedeihliche und glückliche Entwicklung unseres heißgeliebten Heimatlandes erblicke.

Visoka zbornica! Meritornega programa ne bom razvijal. Storil je to moj prednik na tem mestu, in jaz nimam njegovim besedam ničesar dostaviti. Izpremenila se je samo ena oseba, na stvari se ni nič izpremenilo.

In končno mi bodi, visoka zbornica, dovoljena še ena beseda. Kot svoboden mož stopam na to mesto, svoboden na vse strani, odvisen samo in izključno od svojega lastnega prepričanja.

In sedaj povabim visoko zbornico, da gremo skupno na blagonosno in plodonosno delo. (Živahno odobravanje na levi. — Lebhafter Beifall links.)

Besedo ima Njega ekscelenca gospod deželni predsednik.

C. kr. deželni predsednik ekscelenca baron Schwarz:

Visoki zbor! Zahvaljujem se najpristržneje za prijazne in častljive čestitke, ki jih je častiti gospod deželni glavar izpregovoril in katerim ste Vi vljudno pritrdili. V Vaši naklonjenosti vidim dokaz, da uvažujete, častiti gospodje, moje stremljenje, pri svojem delovanju deželi biti v korist. Ako dosežem ta cilj in ako Vi to priznate, je to za mene veliko zadoščenje. Upam in izrekam željo, da bodo razmere med menoj oziroma deželno vlado in visokim deželnim zastopstvom tudi v bodočnosti najbolj prijazne.

Sehr geehrte Herren! Für die freundliche und mich sehr ehrende Beglückswünschung, die der Herr Landeshauptmann auszusprechen die Güte hätte, danke ich Ihnen verbindlichst.

Die Mühen und Sorgen meines verantwortungsvollen Amtes sind nicht gering; aber der heutige Tag brachte mir reiche Genugtuung und die Erinnerung daran wird mir stets teuer sein.

Gestatten Sie mir zum Schlusse die Hoffnung auszusprechen, daß es mir vergönnt sei, im Zusammenwirken mit der hohen Landesvertretung dem Lande auch in Zukunft nützlich sein zu können.

Deželni glavar:

Preidemo k prvi točki dnevnega reda:

1. Naznanila deželnozborskega predsedstva. 1. Mitteilungen des Landtagspräsidiums.

Naznaniti imam visoki zbornici, da sta se radi bolezni opravičila gospoda poslanca ekscelenca baron Schwegel in pl. Schollmayr-Lichtenberg.

Nadalje se je zaradi bolezni opravičil tudi gospod poslanec Perhavec.

Izročena mi je cela vrsta peticij.

Gospodje, jaz mislim, da bo najbolj praktično, ako te peticije naznanim visoki zbornici šele potem, ko bodo izvoljeni odseki, ker se imajo te peticije raznim odsekom odkazati in bi bila, mislim, samo izguba časa, ako bi jih imel dvakrat naznaniti visoki zbornici.

Ako ni ugovora, — (Nihče ne ugovarja. — Es erfolgt kein Widerspruch) bom na ta način postopal.

Razen tega mi je bil izročen samostojni predlog gospoda poslanca Reisnerja in tovarišev, da se naproša c. kr. osrednja vlada, da že s šolskim letom 1912/13 eno ljubljanskih c. kr. državnih gimnazij s slovensko-nemškim učnim jezikom in eventualno c. kr. državni gimnaziji v Kranju in v Rudolfovem preustroji v osemrazredne realne gimnazije.

(Glej dodatek št. I. — Siehe Anhang Zl. I.)

Ta samostalni predlog bom odkazal dotičnemu odseku, ko bo izvoljen.

Opozarjam, da se imajo po pravilniku samostojni predlogi, peticije in interpelacije, poslednje stavljene bodisi do vlade ali do deželnega glavarja, vročiti že pred sejo deželnemu glavarju. Za danes naredim, ako ni nobenega ugovora, izjemo (Nihče ne ugovarja. — Es erfolgt kein Widerspruch) in sprejemam ta samostojni predlog, akoravno je bil pravzaprav za današnjo sejo prepozno izročen.

Preidemo sedaj k 3. točki dnevnega reda, to je:

3. Volitev odsekov.

3. Wahl der Ausschüsse.

Gospod poslanec dr. Lampe se je oglasil k besedi v formalnem oziru.

Poslanec dr. Lampe:

Predlagam, da se volijo sledeči odseki, in sicer: peticijski odsek 6 članov, finančni odsek 10 članov, upravni odsek 10 članov, ustavni in občinski odsek 10 članov, šolski odsek 10 članov, obrtni odsek 6 članov, verifikacijski odsek 6 članov, imunitetni odsek 6 članov, odsek za letno poročilo 6 članov, personalni odsek 6 članov in kmetijski odsek 10 članov.

Deželni glavar:

Gospodje ste čuli predlog gospoda tovariša dr. Lampeta. Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, glasujmo! Gospodje, ki se strinjajo s predlogom gospoda poslanca dr. Lampeta, naj blagovolijo vstati.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Predlog je soglasno sprejet.

Radi nominacije članov za posamezne odseke prekinem sejo za deset minut.

(Seja prestane ob 10. uri 20 minut dopoldne in se nadaljuje ob 10. uri 30 minut dopoldne. — Die Sitzung wird um 10 Uhr 20 Minuten vormittag unterbrochen und um 10 Uhr 30 Minuten wieder aufgenommen.)

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Seja je zopet otvorjena.

Prehajamo sedaj k volitvi posameznih odsekov. Volitve se imajo vršiti v zmislu določbe § 25 poslovnika, oziroma § 15 a deželne reda.

V zmislu te določbe pozivljam najprej kurijo veleposestva, da izvoli oddati listke za enega člana za peticijski odsek — für den Petitionsausschuß!

(Zgodi se. — Geschieht. — Po prestanku. — Nach einer Pause.)

Oddanih je bilo 7 glasovnic; vse se glase na ime gospoda poslanca barona Rechbacha, ki je tedaj soglasno izvoljen iz kurije veleposestva.

Sedaj prosim kurijo mest in trgov voliti enega člana!

(Glasovnice se oddajo. — Die Stimmzettel werden abgegeben.)

Iz kurije mestnih občin je bilo oddanih 10 glasovnic. Vse se glase na ime gospoda poslanca Pirca, ki je tedaj iz te kurije izvoljen.

Sedaj prosim kmetsko kurijo!

(Glasovnice se oddajo. — Die Stimmzettel werden abgegeben.)

Iz kmetke kurije je bilo oddanih 14 glasovnic. Vse se glase na ime gospoda poslanca Košaka, ki je tedaj izvoljen iz kmetske kurije.

Sedaj prosim, da se voli enega člana iz splošne kurije!

(Glasovnice se oddajo. — Die Stimmzettel werden abgegeben.)

Iz splošne kurije je bilo oddanih 11 glasovnic. Od teh se glasi 10 na gospoda poslanca Dimnika in 1 na gospoda poslanca Ravnikarja. Torej je izvoljen gospod poslanec Dimnik.

Sedaj prosim voliti dva člana iz cele zbornice!

(Glasovnice se oddajo. — Die Stimmzettel werden abgegeben.)

Iz cele zbornice je bilo oddanih 37 glasovnic. Vse se glase na gospoda poslanca Ravnikarja in Demšarja, ki sta tedaj izvoljena.

S tem je izvršena volitev peticijskega odseka, prehajamo k volitvi finančnega odseka.

Prosim gospode iz veleposestva, da izvolijo enega člana!

(Glasovnice se oddajo. — Die Stimmzettel werden abgegeben.)

Iz kurije veleposestva je bilo oddanih 7 glasovnic; vse se glase na gospoda poslanca grofa Barbota, ki je tedaj izvoljen.

Prosim gospode poslance mestne kurije, da oddajo svoje glasovnice.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz kurije mest in trgov in trgovske zbornice je bilo oddanih 11 glasovnic. Vse se glase na gospoda poslanca dr. Trillerja, ki je tedaj izvoljen.

Prosim gospode poslance kmetske kurije, da oddajo glasovnice za volitev enega člana!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz kmetske kurije je bilo oddanih 14 glasovnic. Od teh se 13 glasi na gospoda poslanca dr. Žitnika, ki je tedaj izvoljen.

Prosim gospode iz splošne kurije, da izvolijo enega člana!

(Glasovnice se oddajo. — Die Stimmzettel werden abgegeben.)

V splošni kuriji je bilo oddanih 11 glasovnic, katere se vse glase na ime gospoda poslanca Kobija, ki je tedaj izvoljen.

Sedaj se voli 6 članov iz cele zbornice. Prosim gospode, da oddajo glasovnice!

(Zgodi se. — Geschieht. — Po prestanku. Nach einer Pause.)

Iz cele zbornice je bilo oddanih 36 glasovnic. Vse se glase na gospoda poslanca Lenarčiča, dr. Kreka, dr. Lampeta, grofa Margherija, Bartola in Pogačnika, ki so torej izvoljeni.

S tem je izvršena volitev finančnega odseka.

Prehajamo k volitvi upravnega odseka 10 članov.

Prosim gospode od veleposestva!

(Glasovnice se oddajo. — Die Stimmzettel werden abgegeben.)

Iz kurije veleposestva je bilo oddanih 7 glasovnic. Vse se glase na ime gospoda poslanca barona Liechtenberga, ki je tedaj izvoljen.

Prosim gospode od mestne skupine!

(Glasovnice se oddajo. — Die Stimmzettel werden abgegeben.)

Iz skupine mest in trgov in trgovske zbornice je bilo oddanih 10 glasovnic. Vse se glase na gospoda poslanca dr. Novaka, ki je tedaj izvoljen.

Prosim gospode iz kmetske skupine!

(Glasovnice se oddajo. — Die Stimmzettel werden abgegeben.)

Iz kurije kmetskih občin je bilo oddanih 13 glasovnic, od katerih se 12 glasi na ime gospoda poslanca Povšeta, ki je tedaj izvoljen.

Prosim sedaj gospode iz splošne skupine!

(Glasovnice se oddajo. — Die Stimmzettel werden abgegeben.)

Iz splošne skupine je izvoljen z 9 glasovi od 10 oddanih gospod poslanec Hladnik.

Sedaj je voliti 6 članov iz cele zbornice. Prosim, da gospodje oddajo glasovnice!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz cele zbornice je oddanih 41 glasovnic, ki se vse glase na gospode poslance: dr. Lampe, Jaklič, Košak, Višnikar, Piber, Galle, kateri so tedaj izvoljeni.

S tem je izvršena volitev upravnega odseka.

Sedaj pride volitev ustavnega in občinskega odseka 10 članov.

Prosim gospode od veleposestva, da oddajo glasovnice!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz kurije veleposestva je bilo oddanih 7 glasovnic, ki se vse glase na ime gospoda poslanca dr. Egerja, ki je tedaj izvoljen.

Prosim gospode iz mestne skupine!

(Glasovnice se oddajo. — Die Stimmzettel werden abgegeben.)

Iz mestne skupine je bilo oddanih 11 glasovnic. Vse se glase na ime gospoda poslanca Gangla, ki je tedaj izvoljen.

Prosim sedaj gospode iz kmetske skupine, da oddajo glasovnice!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz kmetske skupine je bilo oddanih 13 glasovnic, katere se vse glase na gospoda poslanca Demšarja, ki je tedaj izvoljen.

Prosim splošno skupino!

(Glasovnice se oddajo. — Die Stimmzettel werden abgegeben.)

Iz splošne skupine je bilo oddanih 11 glasovnic, katere se vse glase na ime gospoda poslanca dr. Pegana, ki je tedaj izvoljen.

Sedaj prosim voliti 6 članov iz cele zbornice. Prosim gospode, da oddajo glasovnice!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz cele zbornice je bilo oddanih 42 glasovnic, ki se vse glase na gospode poslance: Jarc, Jaklič, grof Barbo, Višnikar, Zabret, Ravnikar. Ti gospodje so tedaj izvoljeni in s tem je izvršena volitev ustavnega in občinskega odseka.

Prehajamo k volitvi šolskega odseka 10 članov.

Prosim gospode od veleposestva, da oddajo glasovnice.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz kurije veleposestva je bilo oddanih 7 glasovnic, ki se vse glasijo na gospoda poslanca grofa Margherija, kateri je tedaj izvoljen.

Prosim gospode od mestne skupine, da oddajo glasovnice!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz kurije mest, trgov in trgovske zbornice je bilo oddanih 7 glasovnic, katere se vse glase na gospoda poslanca Gangla, ki je tedaj izvoljen.

Prosim gospode iz kmetske skupine, da oddajo glasovnice!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz kmetske skupine je bilo oddanih 11 glasovnic, katere se vse glase na gospoda poslanca Hladnika, ki je tedaj izvoljen.

Prosim gospode od splošne skupine, da oddajo glasovnice!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz splošne skupine je bilo oddanih 9 glasovnic, katere se vse glase na gospoda poslanca Lavrenčiča, ki je tedaj izvoljen.

Sedaj voli cela zbornica 6 članov. Prosim gospode, da oddajo glasovnice!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz cele zbornice je bilo oddanih 40 glasovnic, katere se vse glase na gospode poslance: dr. Eger, Jarc, Perhavec, dr. Pegan, Ravnikar, Reiser, ki so tedaj izvoljeni.

S tem je izvršena volitev šolskega odseka.

Prehajamo k volitvi obrtnega odseka 6 članov.

Prosim gospode od veleposestva, da oddajo glasovnice!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz kurije veleposestva je z vsemi oddanimi 7 glasovi izvoljen gospod poslanec baron Born.

Prosim gospode od mestne skupine, da oddajo glasovnice!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz mestne skupine je izvoljen z vsemi oddanimi 10 glasovi gospod poslanec Turk.

Prosim gospode od kmetske skupine, da oddajo svoje glasovnice!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz kurije kmetskih občin je bil s 7 od oddanih 11 glasov izvoljen gospod poslanec dr. Zajec.

Prosim iz splošne kurije oddati glasovnice!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz splošne kurije je izvoljen z vsemi oddanimi 10 glasovi gospod poslanec Bartol.

Sedaj prosim gospode iz cele zbornice, da oddajo glasovnice za dva člana!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz cele zbornice sta izvoljena z vsemi oddanimi 34 glasovi gospoda poslanca Vehovec in dr. Žitnik.

S tem je izvršena volitev obrtnega odseka.

Prehajamo k volitvi verifikacijskega odseka.

Prosim gospode iz veleposestva, da oddajo svoje glasovnice!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz skupine veleposestva je izvoljen z vsemi oddanimi 7 glasovi gospod poslanec dr. Eger.

Prosim gospode od mestne skupine, da oddajo svoje glasovnice!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz mestne skupine je izvoljen z vsemi oddanimi 8 glasovi gospod poslanec dr. Vilfan.

Prosim gospode iz kmetske skupine!

(Glasovnice se oddajo. — Die Stimmzettel werden abgegeben.)

Iz kmetske skupine je izvoljen z vsemi oddanimi 11 glasovi gospod poslanec Zabret.

Prosim gospode iz splošne skupine, da oddajo svoje glasovnice:

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz splošne skupine je izvoljen z vsemi oddanimi 10 glasovi gospod poslanec dr. Zajec.

Sedaj prosim, da cela zbornica izvoli 2 člana.

Prosim gospode, da oddajo glasovnice!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz cele zbornice sta z vsemi oddanimi 39 glasovi izvoljena gospoda poslanca Jarc in dr. Pegan.

S tem je izvršena volitev verifikacijskega odseka in prehajamo k volitvi imunitetnega odseka 6 članov.

Prosim gospode od veleposestva, da oddajo svoje glasovnice!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz kurije veleposestva je izvoljen z vsemi oddanimi 7 glasovi gospod poslanec baron Born.

Prosim gospode poslance iz mestne skupine, da oddajo glasovnice!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz skupine mest, trgov in trgovinske zbornice je izvoljen z vsemi oddanimi 10 glasovi gospod poslanec dr. Vilfan.

Prosim gospode iz kmetske kurije, da oddajo listke!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz kmetske skupine je izvoljen z vsemi oddanimi 11 glasovi gospod poslanec Vehovec.

Prosim gospode iz splošne skupine!

(Glasovnice se oddajo. — Die Stimmzettel werden abgegeben.)

Iz splošne skupine je izvoljen z vsemi oddanimi 11 glasovi gospod poslanec Matjašič.

Sedaj bo izvoliti 2 člana iz cele zbornice.

Prosim gospode, da oddajo svoje glasovnice!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz cele zbornice sta izvoljena z vsemi oddanimi 44 glasovi gospoda poslanca dr. Pegan in Kobi.

S tem je izvršena volitev imunitetnega odseka.

Prehajamo k volitvi odseka za letno poročilo 6 članov.

Prosim gospode od veleposestva, da izvolijo oddati svoje glasovnice!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz kurije veleposestva je z vsemi oddanimi 7 glasovi izvoljen gospod poslanec baron Rechbach.

Prosim gospode iz mestne skupine, da oddajo svoje glasovnice!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz kurije mest, trgov in trgovske zbornice je z vsemi oddanimi 9 glasovi izvoljen gospod poslanec Supančič.

Prosim gospode iz kmetske skupine!

(Glasovnice se oddajo. — Die Stimmzettel werden abgegeben.)

Iz kmetske skupine je izvoljen z vsemi oddanimi 9 glasovi gospod poslanec Ravnikar.

Prosim gospode iz splošne skupine!

(Glasovnice se oddajo. — Die Stimmzettel werden abgegeben.)

Iz splošne kurije je izvoljen z vsemi oddanimi 11 glasovi gospod poslanec Kobi.

Sedaj sta 2 člana volili iz cele zbornice. Prosim gospode, da oddajo svoje glasovnice!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz cele zbornice je bilo oddanih 41 glasovnic in izvoljena sta z vsemi glasovi gospoda poslanca Dimnik in dr. Žitnik.

S tem je izvršena volitev odseka za letno poročilo.

Prehajamo k volitvi personalnega odseka 6 članov.

Prosim gospode iz skupine veleposestva, da oddajo glasovnice!

(Zgodi se. — Geschieht.)

V personalni odsek je iz veleposestva z vsemi oddanimi 7 glasovi izvoljen gospod poslanec baron Liechtenberg.

Prosim gospode iz mestne skupine!

(Glasovnice se oddajo. — Die Stimmzettel werden abgegeben.)

Iz mestne skupine je izvoljen z vsemi oddanimi 9 glasovi gospod poslanec Reisner.

Prosim gospode iz kmetske kurije!

(Glasovnice se oddajo. — Die Stimmzettel werden abgegeben.)

Iz kmetske skupine je izvoljen z vsemi oddanimi 11 glasovi gospod poslanec Jaklič.

Prosim gospode iz splošne kurije!

(Glasovnice se oddajo. — Die Stimmzettel werden abgegeben.)

Iz splošne kurije je izvoljen z vsemi oddanimi 9 glasovi gospod poslanec Piber.

Sedaj sta voliti dva člana iz cele zbornice. Prosim gospode, da oddajo glasovnice!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz cele zbornice je izvoljen z vsemi oddanimi 41 glasovi gospod poslanec Dimnik in s 36 glasovi gospod poslanec dr. Zajec.

S tem je izvršena volitev personalnega odseka.

Prehajamo k volitvi zadnjega odseka, ki ga je danes voliti, to je k volitvi kmetijskega odseka 10 članov.

Prosim gospode od veleposestva, da oddajo svoje glasovnice!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz veleposestva je izvoljen z vzemi oddanimi 6 glasovi gospod poslanec grof Barbo.

Prosim gospode iz skupine mest in trgov!

(Glasovnice se oddajo. — Die Stimmzettel werden abgegeben.)

Iz skupine mest in trgov je izvoljen z vsemi oddanimi 11 glasovi gospod poslanec Lenarčič.

Prosim gospode iz kmetske skupine!

Iz kmetske skupine je izvoljen z vsemi oddanimi 12 glasovi gospod poslanec Povše.

Prosim gospode iz splošne skupine.

(Glasovnice se oddajo. — Die Stimmzettel werden abgegeben.)

Iz splošne skupine je izvoljen z vsemi oddanimi 9 glasovi gospod poslanec Dimnik.

Sedaj je voliti še 6 članov iz cele zbornice.

Prosim gospode, da oddajo glasovnice!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Iz cele zbornice je bilo oddanih 42 glasovnic in so izvoljeni gospodje poslanci: baron Apfaltrern z 42, Lavrenčič z 42, Zabret z 42, Demšar z 42, Piber z 42 in Ribnikar z 38 glasovi.

S tem je izvršena volitev kmetijskega odseka in sedaj prosim, da se izvoljeni odseki konstituirajo in prekinem v ta namen sejo za deset minut.

Seja prestane ob 11. uri 47 minut dopoldne in se nadaljuje ob 12. uri 8 minut popoldne. — Die Sitzung wird um 11 Uhr 47 Minuten vormittags unterbrochen und um 12 Uhr 8 Minuten wieder aufgenommen.

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Seja je zopet otvorjena.

Odseki so se konstituirali sledeči:

Obrtni odsek: Načelnik dr. Žitnik, podnačelnik: baron Born, zapisnikar: Turk. —

Verifikacijski odsek: Načelnik: dr. Zajec, podnačelnik: dr. Vilfan, zapisnikar: dr. Pegan. —

Personalni odsek: Načelnik: Piber, podnačelnik: Reisner, zapisnikar: dr. Zajec. —

Upravni odsek: Načelnik: Povše, namestnik: baron Liechtenberg, zapisnikar: Piber. —

Kmetijski odsek: Načelnik: Demšar, namestnik: baron Apfaltrern, zapisnikar: Piber. —

Imunitetni odsek: Načelnik: baron Born, namestnik: Kobi, zapisnikar: Vehovec. —

Finančni odsek: Načelnik: dr. Žitnik, namestnik: Lenarčič, zapisnikarja: dr. Krek in Bartol. —

Ustavni odsek: Načelnik: dr. Pegan, namestnik: dr. Eger, zapisnikar: Demšar. —

Peticijski odsek: Načelnik: Pirc, namestnik: Ravnikar, zapisnikar: Dimnik. —

Šolski odsek: Načelnik: Lavrenčič, namestnik: grof Margheri, zapisnikarja: Ravnikar in Reisner. —

Odsek za letno poročilo: Načelnik: Kobi, namestnik: baron Rechbach, zapisnikar: Ravnikar.

Sedaj pa, gospodje, idimo nazaj k 1. točki dnevnega reda:

1. Naznanila deželnozborskega predsedstva.

1. Mitteilungen des Landtagspräsidiums,

ker sem poprej zaradi odsekovih volitev svoja naznanila prekinil.

Došel mi je en dopis gospoda deželnega predsednika od 27. februarja 1911. Prosim gospoda zapisnikarja, da ga prečita.

Zapisnikar Demšar

(bere — liest):

C. kr. deželno predsedništvo za Kranjsko

Štev. 510/pr.

Ljubljana, 27. febr. 1911.

Preblagorodnemu

gospodu Franu plemenitemu Šukljetu, vitezu Leopoldovega reda, deželnemu glavarju, c. kr. dvornemu svetniku itd. v p.

V Ljubljani

Na Najvišje povelje čast mi je vsled ukaza gospoda c. kr. ministra za notranje stvari z dne 23. februarja t. l., štev. 1634/MJ. Vašemu Preblagorodju javiti Najvišjo zahvalo za vdanostno izjavo, ki jo je podal deželni zbor vojvodine Kranjske Njegovemu Veličanstvu v seji 18. februarja t. l.

Obenem prosim Vaše Preblagorodje, naznaniti Najvišjo zahvalo deželnemu zboru.

Vaše Preblagorodje blagovolisprejeti izraz mojega odličnega spoštovanja.

C. kr. deželni predsednik:

Schwarz l. r.

Deželni glavar:

Nadalje je došel dopis gospoda deželnega predsednika kot predsednika finančne direkcije v Ljubljani, kjer pozivlje, da visoki deželni zbor izvrši dopolnilne volitve v pridobninsko deželno komisijo in v osebnodohodninsko prizivno komisijo.

Ravnotako je došel en dopis člana osebnodohodninske prizivne komisije gospoda pl. Wurzbacha, da odlaga to svoje mesto.

Bom te volitve dal na dnevni red ene prihodnjih sej.

Nadalje je vložen od gospoda poslanca Reisnerja in tovarišev samostojni predlog, kojega bistveno vsebino sem že prej naznanil visoki zbornici. (Glej dodatek št. I. — Siehe Anhang Zl. I.)

Odkažem ta samostojni predlog šolskemu odseku.

Dalje mi je došel samostalni predlog gospodov poslancev Franceta Jakliča, Franceta Bartola, dr. Vladislava Pegana in tovarišev o ustanovitvi občine Dvorska vas.

(Glej dodatek št. II. — Siehe Anhang Zl. II.)

Ta predlog odkažem ustavnemu in občinskemu odseku.

Došle peticije, katerih je precejšnje število, odkažem ex praesidio dotičnim odsekom. (Pritrjevanje. — Zustimmung.)

S tem je rešena 1. točka dnevnega reda.

Prehajamo k točki:

2. Volitev enega reditelja

2. Wahl eines Ordners,

in sicer je namesto bivšega gospoda poslanca Mandlja voliti enega reditelja iz kurije kmet-skih občin.

Prosim gospode poslance iz kurije kmet-skih občin, da oddajo svoje glasovnice!

(Zgodi se — Geschieht.)

Za reditelja je izvoljen s 13 oddanimi gla-sovi gospod poslanec Vehovec.

Tretja točka dnevnega reda je že rešena.

Prehajamo k točki:

4. Poročilo o delovanju kranjskega deželnega odbora za dobo od 1. januarja do konca decembra 1910.

4. Rechenschaftsbericht des krainischen Landesausschusses für die Zeit vom 1. Jänner bis Ende Dezember 1910.

To poročilo odkažem odseku za letno po-ročilo.

Točko:

5. Priloga 1. — Poročilo deželnega odbora o volitvi deželnega oslanca v kmet-skih občinah volivnega okraja Trebnje—Višnja-gora — Žužemberk — Mokronog — Litija — Radeče.

5. Beilage 1. — Bericht des Landesausschusses über die Wahl eines Landtagsabgeordneten für den Landgemeindenwahlbezirk Treffen—Weixelburg—Seisenberg—Nassen-fuß—Littai—Ratschach.

To poročilo odkažem verifikacijskemu od-seku.

Točko:

6. Priloga 2. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep de-želnega posojilnega zaklada za leto 1910.

6. Beilage 2. — Bericht des Landesausschusses, mit welchem der Rechnungsabschluß des Landesanlehenfonds für das Jahr 1910 vorgelegt wird.

To poročilo odkažem finančnemu odseku.

Točko:

7. Priloga 3. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep za-klada deželne prisilne delavnice za leto 1910.

7. Beilage 3. — Bericht des Landesausschusses, womit der Rechnungsabschluß des Zwangsarbeitshaushaltsfonds für das Jahr 1910 vorgelegt wird.

To poročilo odkažem finančnemu odseku.

Točko:

8. Priloga 4. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep gleda-liškega zaklada za leto 1910.

8. Beilage 4. — Bericht des Landesausschusses, mit welchem der Rechnungsabschluß des Theaterfonds für das Jahr 1910 vorgelegt wird.

To poročilo odkažem finančnemu odseku.

Točko:

9. Priloga 5. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep garan-cijskega zaklada Dolenjskih železnic za leto 1910.

9. Beilage 5. — Bericht des Landesausschusses, mit welchem der Rechnungsabschluß des Garantiefonds der Unterkrainerbahnen für das Jahr 1910 vorgelegt wird.

To poročilo odkažem finančnemu odseku.

Točko:

10. Priloga 6. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlagajo računski sklepi ustanovnih zakladov za leto 1910.

10. Beilage 6. — Bericht des Landesausschusses, mit welchem die Rechnungsabschlüsse der Stiftungsfonds für das Jahr 1910 vorgelegt werden.

To poročilo odkažem finančnemu odseku.

Točko:

11. Priloga 7. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep de-želnokulturnega zaklada za leto 1910.

11. Beilage 7. — Bericht des Landesausschusses, mit welchem der Rechnungsabschluß des Landeskulturfonds für das Jahr 1910 vorgelegt wird.

To poročilo odkažem finančnemu odseku.

Točko:

12. Priloga 8. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep pokoj-ninskega zaklada okrožnih zdravnikov za leto 1910.

12. Beilage 8. — Bericht des Landesausschusses, mit welchem der Rechnungsabschluß des Pensionsfonds der Distriktsärzte für das Jahr 1910 vorgelegt wird.

To poročilo odkažem finančnemu odseku.

Točko:

13. Priloga 9. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep mu-zejskega zaklada za leto 1910.

13. Beilage 9. — Bericht des Landesausschusses, womit der Rechnungsabschluß des Museumsfonds für das Jahr 1910 vorgelegt wird.

To poročilo odkažem finančnemu odseku.

Točko:

14. Priloga 10. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep nor-malnošolskega zaklada za leto 1910.

14. Beilage 10. — Bericht des Landesausschusses, mit welchem der Rechnungsabschluß des Normalschulfonds für das Jahr 1910 vorgelegt wird.

To poročilo odkažem finančnemu odseku.

Točko:

15. Priloga 11. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlagajo računski sklepi bolničnega, blazničnega, porodničnega in najdenškega zaklada za leto 1910 in razkazi imovin teh zakladov koncem l. 1910.

15. Beilage 11. — Bericht des Landesausschusses, womit die Rechnungsabschlüsse des Krankenhaus-, Irrenhaus-, Gebärdhaus- und Findelfonds für das Jahr 1910 nebst den Vermögensnachweisungen dieser Fonds mit Ende 1910 vorgelegt werden.

To poročilo odkažem finančnemu odseku.

Točko:

16. Priloga 12. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlagajo računski sklepi grmskega zaklada za leto 1910.

16. Beilage 12. — Bericht des Landesausschusses, mit welchem die Rechnungsabschlüsse des Staudner Fonds für das Jahr 1910 vorgelegt werden.

To poročilo odkažem finančnemu odseku.

Točko:

17. Priloga 13. — Poročilo deželnega odbora o ureditvi in zvišanju dosežanj plač deželnim cestarjem ter njihove starostne preskrbe.

17. Beilage 13. — Bericht des Landesausschusses betreffend die Regelung und Erhöhung der bisherigen Löhne der Landesstraßeneinräumer sowie die Altersversorgung derselben.

To poročilo odkažem finančnemu odseku.

Točko:

18. Priloga 14. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep melioracijskega zaklada za leto 1910.

18. Beilage 14. — Bericht des Landesausschusses, mit welchem der Rechnungsabschluß des Meliorationsfonds für das Jahr 1910 vorgelegt wird.

To poročilo odkažem finančnemu odseku.

Točko:

19. Priloga 15. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep deželnega zaklada za leto 1910.

19. Beilage 15. — Bericht des Landesausschusses, mit welchem der Rechnungsabschluß des Landesfonds für das Jahr 1910 vorgelegt wird.

To poročilo odkažem finančnemu odseku.

Točko:

20. Priloga 16. — Vladna predloga z načrtom vodopravnega zakona za vojvodino Kranjsko.

20. Beilage 16. — Regierungsvorlage mit dem Entwurfe des Wasserrechtsgesetzes für das Herzogtum Krain.

To poročilo odkažem upravnemu odseku.

Točko:

21. Priloga 17. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga izpremenjeni načrt novega lovskega zakona.

21. Beilage 17. — Bericht des Landesausschusses, womit der abgeänderte Entwurf eines neuen Jagdgesetzes vorgelegt wird.

To poročilo odkažem istotako upravnemu odseku.

Točko:

22. Priloga 18. — Poročilo deželnega odbora o prošnji Friderika Kauckega, učitelja na petrazredni ljudski šoli v Kočevju za vštetev na zasebni ljudski šoli steklarnice v Kočevju prebite službene dobe pri svoječasnih odmeri pokojnine.

22. Beilage 18. — Bericht des Landesausschusses inbetreff des Gesuches des Friedrich Kauzky, Lehrers an der fünfklassigen Volksschule in Gottschee um Anrechnung der an der Privatvolksschule der Glasfabrik in Gottschee zugebrachten Dienstzeit bei der seinerzeitigen Pensionsbemessung.

To poročilo odkažem finančnemu odseku.

Točko:

23. Priloga 19. — Poročilo deželnega odbora o načrtu zakona o pravnih sredstvih proti odločbam in odredbam občinskih in drugih avtonomnih oblastev.

23. Beilage 19. — Bericht des Landesausschusses über den Entwurf eines Gesetzes betreffend das Rechtsmittelverfahren gegen Entscheidungen und Verfügungen der Gemeinde- und sonstigen autonomen Behörden.

To poročilo odkažem ustavnemu in občinskemu odseku.

Točko:

24. Priloga 20. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga deželni proračun za leto 1912.

24. Beilage 20. — Bericht des Landesausschusses, mit welchem der Landesvoranschlag für das Jahr 1912 vorgelegt wird.

To poročilo odkažem finančnemu odseku.

Točko:

25. Priloga 22. — **Poročilo deželnega odbora v zadevi načrta zakona glede uprave skupnih zemljišč.**
25. Beilage 22. — **Bericht des Landesauschusses betreffend den Gesetzentwurf rücksichtlich der Verwaltung gemeinschaftlicher Grundstücke.**

To poročilo odkažem kmetijskemu odseku.

Točko:

26. Priloga 23. — **Poročilo deželnega odbora o preosnovi poduka in gospodarstva na kmetijski šoli na Grmu in o izpremambi šolskega statuta.**
26. Beilage 23. — **Bericht des Landesauschusses betreffend die Reorganisierung des Unterrichtes und der Wirtschaft an der landwirtschaftlichen Schule in Stauden und die Änderung der Schulstatuten.**
- To poročilo odkažem kmetijskemu odboru.

Točko:

27. Priloga 25. — **Poročilo deželnega odbora o nekaterih priredbah v deželni prisilni delavnici v Ljubljani.**
27. Beilage 25. — **Bericht des Landesauschusses betreffend einige Adaptierungen in der Landeszwangsarbeitsanstalt zu Laibach.**

To poročilo odkažem upravnemu odseku.

Točko:

28. Priloga 26. — **Poročilo deželnega odbora in zakonski načrt o uravnavi Sore od Godešič do Goričan.**
28. Beilage 26. — **Bericht des Landesauschusses mit dem Gesetzentwurfe über die Zeierregulierung in der Strecke Godešiče-Goričane.**

To poročilo odkažem kmetijskemu odseku.

Točko:

29. Priloga 27. — **Poročilo deželnega odbora glede dovolitve letnega prispevka 600 K za štiri gojence ustanovnega zavoda za gluhoneme.**
29. Beilage 27. — **Bericht des Landesauschusses betreffend die Bewilligung eines jährlichen Beitrages von 600 K für vier Zöglinge der Taubstummen - Stiftungsanstalt.**

To poročilo odkažem finančnemu odseku.

Točko:

30. Priloga 28. — **Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga načrt o izpremambi § 13. zakona z dne 13. junija 1882, dež. zak. št. 25 l. 1886., o odkupu novčnih in prirodninskih davščin za cerkve, župnije in njih organe.**

30. Beilage 28. — **Bericht des Landesauschusses, mit welchem ein Entwurf über die Abänderung des § 13 des Gesetzes vom 13. Juni 1882, L. G. Bl. Nr. 25 de 1886, betreffend die Ablösung der Geldgiebigkeiten und Naturalleistungen für Kirchen, Pfarren und deren Organe vorgelegt wird.**

To poročilo odkažem upravnemu odseku.

Točko:

31. Priloga 30. — **Poročilo deželnega odbora o dopolnilnih volitvah dveh poslancev iz volilnega razreda mest in trgov, volilnega okraja mesta Ljubljane.**

31. Beilage 30. — **Bericht des Landesauschusses über die Ergänzungswahlen zweier Abgeordneter aus dem Wahlkörper der Städte und Märkte, dem Wahlbezirke der Stadt Laibach.**

To poročilo odkažem verifikacijskemu odseku.

Točko:

32. Priloga 31. — **Poročilo deželnega odbora o razdružitvi krajne občine Mošnje v tri samostojne krajne občine Leše, Ljubno in Mošnje.**

32. Beilage 31. — **Bericht des Landesauschusses betreffend die Trennung der Ortsgemeinde Mošnje in drei selbständige Ortsgemeinden Leše, Ljubno und Mošnje.**

To poročilo odkažem ustavnemu in občinskemu odseku.

Točko:

33. Priloga 32. — **Poročilo deželnega odbora o ustanovitvi samostojne krajne občine Sela pri Šumperku.**

33. Beilage 32. — **Bericht des Landesauschusses betreffend die Konstituierung einer selbständigen Ortsgemeinde Sela bei Šönbörg.**

To poročilo odkažem ustavnemu in občinskemu odseku.

Točko:

34. Priloga 33. — **Poročilo deželnega odbora o pobiranju 140% doklade od interesentov vodovoda v Godoviču l. 1912.**

34. Beilage 33 — Bericht des Landesausschusses über die Einhebung einer 140% Umlage von Interessenten der Wasserleitung in Godovič im Jahre 1912.

To poročilo odkažem finančnemu odseku.

Točko:

35. Priloga 34. — Poročilo deželnega odbora o pobiranju doklad za občino Vrhnika za l. 1912., in sicer v davčni občini Vrhnika 130%, v davčni občini Stara Vrhnika od udeležencev vodovoda pa 180% doklade.

35. Beilage 34. — Bericht des Landesausschusses betreffend die Einhebung von Umlagen in der Gemeinde Oberlaibach u. zw. in der Steuergemeinde Oberlaibach eine 130%, in der Steuergemeinde Alt-oberlaibach von den Interessenten der Wasserleitung aber eine 180% Umlage.

To poročilo odkažem finančnemu odseku.

Točko.

36. Priloga 35. — Poročilo deželnega odbora o pobiranju 166% doklade v občini Čelje leta 1912.

36. Beilage 35. — Bericht des Landesausschusses betreffend die Einhebung einer 166% Umlage in der Gemeinde Čelje im Jahre 1912.

To poročilo odkažem finančnemu odseku.

Točko:

37. Priloga 36. — Poročilo deželnega odbora o prevzetju kmetijsko-kemičnega preizkuševališča za Kranjsko v Ljubljani za deželni zavod.

37. Beilage 36. — Bericht des Landesausschusses betreffend die Übernahme der landwirtschaftlich-chemischen Versuchsanstalt für Krain in Laibach als Landesanstalt.

To poročilo odkažem kmetijskemu odseku.

Točko:

38. Priloga 37. — Poročilo deželnega odbora o pobiranju 110% odnosno 109% doklade v občini Sv. Križ pri Svibnjem leta 1912.

38. Beilage 37. — Bericht des Landesausschusses betreffend die Einhebung einer 110% resp. 109% Umlage in der Gemeinde Sv. Križ bei Svibnje im Jahre 1912.

To poročilo odkažem finančnemu odseku.

Točko:

39. Priloga 38. — Poročilo deželnega odbora o pobiranju 126% doklade v občini Trava leta 1912.

39. Beilage 38. — Bericht des Landesausschusses betreffend die Einhebung einer 126% Umlage in der Gemeinde Trava im Jahre 1912.

To poročilo odkažem finančnemu odseku.

Točka:

40. Priloga 39. — Poročilo deželnega odbora gledé dovolitve višjih nego 20% doklad za cestne namene.

40. Beilage 39. — Bericht des Landesausschusses betreffend die Bewilligung von mehr als 20% Umlagen für Straßenzwecke.

To poročilo odkažem finančnemu odseku.

Točko:

41. Priloga 40. — Poročilo deželnega odbora o pobiranju 120% doklade po davčni občini (mestu) Postojna leta 1912.

41. Beilage 40. — Bericht des Landesausschusses betreffend die Einhebung einer 120% Umlage in der Steuergemeinde (Stadt) Adelsberg im Jahre 1912.

To poročilo odkažem tudi finančnemu odseku.

Naslednje tri točke obsegajo stara poročila deželnega odbora, in sicer točka:

42. Priloga 11. l. 1908. — Poročilo deželnega odbora o novih splošnih volitvah za deželni zbor vojvodine Kranjske.

42. Beilage 11 de 1908. — Bericht des Landesausschusses betreffend die neuen allgemeinen Wahlen für den Landtag des Herzogtumes Krain.

Dalje točka:

43. Priloga 75. l. 1909. — Poročilo deželnega odbora o volitvi deželnega poslanca za volilni okraj kmetskih občin Vipava—Idrija.

43. Beilage 75 de 1909. — Bericht des Landesausschusses über die Wahl eines Landtagsabgeordneten für den Landgemeinden-Wahlbezirk Wippach—Idria.

In točka:

44. Priloga 104. l. 1909. — Poročilo deželnega odbora o volitvi deželnega poslanca v mestnem volilnem okraju Novomesto, Višnjagora, Črnomelj, Metlika, Kostanjevica, Krško in Ribnica.

44. Beilage 104 de 1909. — Bericht des Landesausschusses über die Wahl eines Landtagsabgeordneten für den Städte-Wahlbezirk Rudolfswert, Weixelburg, Tschernembl, Möttling, Landstraß, Gurkfeld und Reifnitz.

Te tri zadeve so bile od deželnega zbora samo deloma rešene, v ostalem pa svojedobno ustavnemu odseku izročene.

Ker so bile prej v ustavnem odseku, jih odkazujem tudi sedaj v isti ustavni odsek.

Sedaj prehajamo k zadnji točki:

45. Priloga 41. — Poročilo deželnega odbora v zadevi živinozdravniške službe na Kranjskem in o vpeljavi tečajev za izobrazbo živinozdravniških pomočnikov.

45. Beilage 41. — Bericht des Landesausschusses in Angelegenheit des tierärztlichen Dienstes in Krain und über die Einführung von Kursen zur Heranbildung von tierärztlichen Gehilfen.

V formalnem oziru se je oglasil k besedi gospod poslanec Dimnik.

Poslanec Dimnik:

Predlagam, da se ta zadeva v zmislu § 24. poslovnika obravnava takoj, ne da bi se šele odkazala kakemu odseku.

Landeshauptmannstellvertreter Freiherr von Liechtenberg

(prevzame predsedstvo — den Vorsitz übernehmend):

Der Herr Abgeordnete Dimnik stellt den Antrag, daß über diese Vorlage des Landesausschusses direkt, ohne Zuweisung an einen Ausschuß verhandelt werde. Ich bitte die Herren, welche damit einverstanden sind, sich zu erheben. (Zgodi se — Geschieht.) Angenommen.

Ich ersuche den Herrn Referenten des Landesausschusses die Verhandlung einzuleiten.

Berichterstatter des Landesausschusses Graf Barbo:

Hohes Haus! Abgeordneter Gallé hat in der Landtagssession 1910 den Antrag eingebracht, es mögen behufs Heranbildung von Hilfstierärzten Kurse im Lande errichtet werden. Über diesen Antrag hat der Verwaltungsausschuß in der Sitzung vom 29. Jänner 1910 berichtet und sind über diesen Bericht vom hohen Hause folgende Resolutionen angenommen worden und zwar:

1. Es wird der Landesausschuß beauftragt, über die Frage des tierärztlichen Dienstes im allgemeinen und über die hygienischen Verhältnisse der Viehzucht in Krain Studien zu pflegen, sowie darüber, in welcher Art die hygienischen Verhältnisse unserer Viehzucht einer Besserung zuzuführen wären und auf welche geeignete Weise die Bevölke-

rung über die Hebung dieser Hygiene belehrt werden soll.

2. Der Landesausschuß erhält den Auftrag, die Frage über die Einführung von einjährigen Kursen zur Heranbildung von Hilfstierärzten zu studieren und eventuell in der nächsten Session hierüber konkrete Vorschläge zu erstatten.

Diesen beiden Aufträgen hat nun der Landesausschuß nachzukommen getrachtet und legt hierüber den Bericht in der Beilage 41 mit Anträgen dem hohen Landtage vor.

Was den ersten Teil anbelangt, das Studium der hygienischen Verhältnisse unserer Viehzucht, ist er zur Überzeugung gekommen, daß es vor allem notwendig wäre, um die veterinären Verhältnisse zu verbessern, daß die Stallungen zweckentsprechend sind, d. h. den modernen Anforderungen entsprechen, und hat, wie es den Herren schon bekannt ist, dafür in den Landesvoranschlag ganz namhafte Beträge eingestellt und Prämien für Viehbesitzer, welche ihre Stallungen ausgebessert haben, verteilt.

Ein wesentliches Moment zur Hebung der hygienischen Verhältnisse unserer Viehzucht besteht auch in der Verbesserung der Weiden, da es bekannt ist, daß sich nur jenes Vieh dauernd gesund erhält, welches möglichst lange die Vorteile der Weide genießt. Auch in dieser Beziehung sind bereits viele Unterstützungen mit Hilfe des Landes und Staates hinausgegeben worden und ich glaube annehmen zu können, daß sich diesbezüglich die Verhältnisse bald sehr günstig gestalten werden.

Selbstverständlich ist es, daß man auch für die Ausbreitung des tierärztlichen Dienstes Sorge tragen muß. Wir haben in Krain großen Mangel an Tierärzten. Im ganzen sind nur 16 staatlich angestellte Tierärzte, von denen ein großer Prozentsatz in Laibach bei der Landesregierung beschäftigt ist und für das flache Land gar nicht in Betracht kommt. Es bleiben also nur die Amtstierärzte an den Sitzen der Bezirkshauptmannschaften, welche aber derart mit Amtsgeschäften überhäuft sind, daß man eigentlich auf ihre praktische Verwendung gar nicht rechnen kann. (Klic na levi — Ruf links: »Res je!«)

Der Landesausschuß hat schon getrachtet, die Zahl der landschaftlichen Tierärzte zu vermehren. Wiederholt sind Anträge gestellt und angenommen worden, daß da oder dort noch die Stelle eines landschaftlichen Tierarztes kreiert werde; allein die meisten Bestrebungen in dieser Richtung sind eigentlich resultatlos verlaufen. Gegenwärtig sind sechs Stellen ausgeschrieben und nur vier besetzt. Es ist z. B. eine Stelle ausgeschrieben für den Gerichtsbezirk Egg. Für dieselbe sind vom Lande 1000 Kronen bestimmt und die Gemein-

den, welche sehr opferwillig sind, haben sich bereit erklärt, weitere 1200 Kronen beizusteuern. (Klic na levi — Ruf links: »Čujte!«)

Und trotz diesen sehr namhaften Beträgen hat sich nicht ein Bewerber für Egg gefunden. (Klic na levi — Ruf links: »Žalostno!«)

Und ähnlich bei anderen Stellen. Man sieht also, daß Mangel an Tierärzten vorhanden ist.

Diesem Mangel suchte der Landesausschuß für die Zukunft dadurch abzuhelpfen, daß er Hörern an der tierärztlichen Hochschule Unterstützungen gibt. Sie werden sehen, daß im Voranschlage für das Jahr 1912 der betreffende Kredit wieder namhaft erhöht wurde, und zwar auf 3000 Kronen. Der Landesausschuß verlangt von jedem solchen Bewerber, welcher eine Unterstützung behufs Studienzwecke erlangt, daß er sich verpflichtet, nach Absolvierung der Hochschulstudien mindestens zwei Jahre in Landesdiensten zu verbleiben. Merkwürdiger Weise war auch das nicht von Erfolg gekrönt, wenigstens bisher nicht, indem sich zwar Hochschüler um Stipendien beworben und dieselben erhalten, dann allerdings auf landschaftliche Stellen kompetiert, aber die Posten nach kürzester Zeit verlassen haben. Und dann haben sie sogar dem Landesausschusse große Unannehmlichkeiten bereitet, indem sie das, wozu sie sich im Reverse verpflichtet hatten, nämlich die Unterstützung zurückzuzahlen, nicht einhielten, so daß der Landesausschuß gezwungen war, gegen sie im Klagswege vorzugehen.

Wenn wir aber auch ein genügendes Personal von Tierärzten zur Verfügung hätten, so ist es doch ganz undenkbar, daß das Land so viele Tierärzte anstellen könnte, als der Bedarf der landwirtschaftlichen Bevölkerung ist, denn das würde den Landeshaushalt ganz enorm belasten. Es würde nicht genügen, wenn bei jedem Sitze des Bezirksgerichtes ein landschaftlicher Tierarzt wäre, da ja der Sprengel des Bezirksgerichtes in der Regel sehr groß ist und ein Bauer, der weit vom Sitze des Bezirksgerichtes wohnt, nicht in die Lage kommen würde, vom Tierarzt Nutzen zu ziehen. Es sind materielle Gründe, die den Bauer abhalten, den Tierarzt so weit kommen zu lassen, denn in solchen Fällen sind ganz namhafte Kosten zu begleichen. Infolgedessen müssen wir vor allem dahin trachten, daß die landwirtschaftliche Bevölkerung selbst möglichst geschult werde in Bezug auf Hygiene der Tierhaltung und für momentane Unglücksfälle, welche sich bei Viehständen ereignen, namentlich auch bei Geburten. Wenn der Landwirt selbst in der Lage sein wird, bei kleinen Verletzungen oder nicht normal verlaufenden Geburten einzugreifen, so wird dadurch sehr viel Schaden verhütet werden. Es

wäre sehr gut, wenn einzelne Besitzer in einer oder anderen Ortschaft in diesem Zweige hervorragend ausgebildet wären, um auch dem Nachbar Hilfe bringen zu können.

Es ist auch in anderen Ländern an diese Idee herangetreten worden, und das verknüpft sich mit dem zweiten Auftrage, welchen der Landesausschuß erhalten hat: Studien zu pflegen über die Einführung von Kursen zur Heranbildung von Hilfstierärzten.

Der Ausdruck Hilfstierärzte ist vielleicht nicht ganz gut gewählt, denn unter Hilfstierärzten versteht man doch jemanden, der, ich möchte sagen, Assistent des Tierarztes wäre. Ein solcher müßte aber jedenfalls mehr Studien haben. Der Ausdruck ist also zu weit gegriffen. Aber praktisch in diesen Sachen ausgebildete Landwirte (Poslanec — Abgeordneter Jarc: »Kurschmiede «), Kurschmiede, wie sie früher waren, brauchen wir.

Wir haben uns auch an die anderen Länder gewendet mit der Anfrage, ob sie solche Institutionen besitzen oder nicht. Alle Länder haben sich negativ geäußert, nur Tirol besitzt einen solchen Kurs an der landwirtschaftlichen Schule in Rotholz. Dieser Kurs dauert nur sieben Wochen. (Poslanec — Abgeordneter Piber: »Čujte!«) Eine so kurze Zeitdauer ist selbstverständlich viel zu gering, um den Schülern die Begriffe, die sie brauchen, einigermaßen beizubringen. Deshalb hat auch der Landeskulturrat von Tirol die Absicht, viel länger dauernde Kurse einzuführen, von einem halben bis zu einem Jahr, und wird noch in dieser Session des Landtages mit seinen diesbezüglichen Vorschlägen an den Landtag herantreten.

Aber es ist merkwürdig! In Tirol ist daselbe eingetreten, was wir in anderen Ländern sehen, daß nämlich die Regierung sich gegen solche Kurse vollkommen ablehnend verhält. Der Landesausschuß von Innsbruck ist an die Regierung mit der Anfrage herangetreten, ob nicht sie solche Kurse errichten wollte, und es ist ihm nicht gelungen, eine Antwort zu erhalten; er hat um Subvention angesucht und keine Antwort erhalten, und es zieht sich durch das Ganze wie ein roter Faden das Bestreben der Tierärzte, solche Kurse zu verhindern. (Poslanec — Abgeordneter Jarc: »To je čudno!« — Poslanec — Abgeordneter dr. Zajec: »Saj bacile razlagajo! Kaj pa hočete še?«)

Der Landesausschuß von Krain hat die Idee der Errichtung von derartigen Kursen auf eigenem Wege weiter verfolgt, nachdem er von anderen Ländern wenig Erfahrungen erlangen konnte, und hat zunächst getrachtet einen Tierarzt zu gewinnen, welcher solche Kurse zu leiten hätte. Allein die ganze Zeit ist es nicht gelungen, einen solchen Tierarzt zu gewinnen, weil wie eine Verschwörung unter

ihnen war, daß keiner einen solchen Kurs übernehmen durfte. (Klic na levi — Rufe links: »Čujte, čujte!«)

Es ist ganz merkwürdig, daß der Stand der Tierärzte so engherzig (Poslanec — Abgeordneter Jarc: »Res je!«) und so kurzsichtig ist. (Klic na levi — Ruf links: »Tako je!«)

Engherzig, indem er nur einzig und allein seine materiellen Standesinteressen vor Augen hat. Er gönnt nicht der Bevölkerung, daß sie von diesen Kursen welchen Vorteil hätte! Er ist aber auch vollkommen kurzsichtig, weil er sich einbildet, daß dadurch, wenn wir solche Hilfstierärzte, d. h. besser ausgebildete Tierzüchter hätten, den Tierärzten Konkurrenz entstehen würde. (Poslanec — Abgeordneter Jarc: »Ravno nasprotno!«) Daß ist ganz falsch, meine Herren! Je mehr Begriffe in die Bevölkerung kommen über die Notwendigkeit einer guten Tierhaltung, je mehr Verständnis für Abnormalitäten bei Geburten vorhanden ist, desto mehr werden die Tierärzte herangezogen. (Poslanec — Abgeordneter dr. Lampe: »Gotovo!«)

Jetzt ist die Bevölkerung einfach gezwungen, sich an Kurpfuscher zu halten, einfach gezwungen, weil einerseits Tierärzte nicht zur Verfügung sind, und anderseits — das sage ich ganz offen — weil die Tierärzte meistens ganz unglaubliche Beträge verlangen (Poslanec — Abgeordneter dr. Zajec: »Več kakor je konj vreden!«), mehr als jeder Arzt, jeder Medizinal-Doktor verlangen würde. (Pri-trjevanje na levi. — Zustimmung links.)

Für ein krankes Kalb zum Beispiel, bei der Entfernung von einer halben Stunde, rechnet ein Tierarzt 11 Kronen. Wie kann sich ein Bauer so etwas leisten? Anderseits ist mir bekannt, daß ein Besitzer aus der weiteren Umgebung von Laibach, aus Horjul, dem eine Kuh erkrankt war, vor kurzem nach Laibach einen Tierarzt suchen gegangen ist. Er begab sich ins Veterinär-Departement der Landesregierung, weil er dachte, dort am ehesten einen zu bekommen. (Veselost na levi — Heiterkeit links. — Poslanec — Abgeordneter dr. Pegan: »Ali je bil naiven!«) Es wurde ihm aber gesagt, sie hätten keine Zeit, niemanden zur Verfügung, sie gehen nicht hinaus. Die Kuh ist krepirt, ohne tierärztliche Hilfe.

Ich möchte aber, um kein Mißverständnis aufkommen zu lassen, hiebei betonen, daß die Person des Veterinärreferenten bei all' diesen Sachen ganz außer Spiel ist. (Poslanec — Abgeordneter dr. Pegan: »Je že kak drug Mefisto!«) Der Herr Veterinärreferent hat das größte Verständnis und man findet bei ihm immer Entgegenkommen, wenn es sich um das Wohl der Bevölkerung mit Bezug auf sein Ressort handelt. Also alles, was ich hier sage, bitte dahin zur Kenntnis zu nehmen, daß da-

bei die Person des Veterinärreferenten nicht im mindesten gemeint ist. (Klic na levi — Ruf links: »Drug je!«)

Allerdings! Von anderer Seite werden Schwierigkeiten gemacht.

Nun ist es endlich dem Landesausschusse doch gelungen, einen pensionierten Tierarzt zu gewinnen, welcher sich bereit erklärte, die Kurse zu leiten und im Vertragsverhältnisse in Landesdienste zu treten, damit diese Kurse weiter ausgestaltet würden, als Veterinär-Beirat beim Landesausschusse zu fungieren und an den Haushaltungsschulen mitzuwirken.

Der Bericht, mit welchem dem Landtage der Antrag gestellt wurde, den betreffenden Tierarzt anzustellen, war bereits geschrieben und hätte in Druck kommen sollen. Auf das kam von ihm neuerdings eine Zuschrift, in welcher er sein erstes Gesuch zurückzieht. (Klic na levi — Ruf links: »Je moral umakniti!«)

Warum mußte er es zurückziehen? Weil er von seinen Kollegen auf eine unerhörte Art behandelt und malträtirt wurde und sie ihm sogar angedroht haben sollen, man werde ihn beim Senat der tierärztlichen Hochschule anzeigen, daß er dadurch die Standesinteressen verletze. (Klic na levi — Ruf links: »Čujte « — Poslanec — Abgeordneter Piber: »To je kolegialiteta!«)

Schließlich wollte er sich nicht weiter malträtieren lassen und zog sein Gesuch zurück.

Gegenwärtig ist ein probeweiser Kurs in Oberlaibach errichtet und am 15. Jänner eröffnet worden. Dieser Kurs wird von einem Tierarzt geleitet. Derselbe wird nur durch drei Monate abgehalten werden und soll eine Probe abgeben, wie er weiterhin auszugestalten wäre.

Der Landesausschuß ist in Verlegenheit, da er nicht garantieren kann, daß der Kurs in der kürzesten Folge weitergeführt und ausgestaltet wird, weil es ihm bisher nicht gelungen ist, für die Zukunft einen Tierarzt als Leiter zu gewinnen, aus den früher von mir angeführten Gründen. (Poslanec — Abgeordneter Ribnikar: »Vzemite ga s Tirolskega!« — Poslanec — Abgeordneter dr. Pegan: »Magari s Tirolskega!«)

Ich hoffe aber, daß uns dies gelingt, und möchte das hohe Haus bitten, daß es den Landesausschuß in seinem diesbezüglichen Bestreben unterstützt und ihm das Pouvoir gibt, einen Tierarzt von wo immer anzustellen, damit dieser durch nichts gerechtfertigte, gegen das Wohl der Bevölkerung gerichtete Widerstand gebrochen wird. (Odobrovanje na levi — Beifall links.)

Dieser Widerstand muß gebrochen werden, denn es ist zum Wohle der Bevölkerung! (Klic na levi — Ruf links: »Tako je!«)

Daher bitte ich, folgenden Antrag anzunehmen:

»Der hohe Landtag wolle diesen Bericht zur Kenntnis nehmen und den Landesausschuß ermächtigen, weitere tierärztliche Kurse behufs Heranbildung von tierärztlichen Hilfsorganen zu veranstalten. Auch wolle der Landesausschuß ermächtigt werden, behufs Leitung solcher Kurse einen diplomierten Tierarzt gegen eine entsprechende Remunerierung in Dienst zu nehmen.«

(Splošno živahno odobravanje. — Allgemeiner lebhafter Beifall.)

Deželni glavar:

Debata je otvorjena.

K besedi je prvi oglašen gospod poslanec Ribnikar. V zmislu opravičnika ga prašam, ali bo govoril za ali proti predlogu deželnega odbora?

Poslanec Ribnikar:

Proti!

Deželni glavar:

Dalje so še vpisani, in sicer vsi kot govniki za, gospodje poslanci Jarc, Galle, baron Apfalter, Drobnič, Bartol Hladnik in Matjašič.

Dam torej besedo kontra govorniku gospodu poslancu Ribnikarju.

Poslanec Ribnikar:

Visoka zbornica! Priznam pomanjkanje živinozdravnikov v naši deželi. Poznam in priznam nujno potrebo, da naj se odpomore temu pomanjkanju živinozdravnikov med našim prebivalstvom. Smatram tudi za umestno in ne samo za umestno, ampak celo za nujno potrebno, da dežela v tem oziru nekaj ukrene.

Danes bode zbornica sprejela predlog, da naj se vpeljejo takoimenovani živinozdravniški tečaji, na katerih naj se izobrazujejo živinozdravniški pomočniki. Jaz vem, da bo ta predlog izprejet, vem, da besede, ki jih bom sedaj tukaj spregovoril, ne bodo ničesar zalegle, ker se častita večina ne bo na nje nič ozirala, a hočem vendar o stvari izpregovoriti par besed zaradi tega, ker hočem dati duška svojemu prepričanju, ker si hočem biti svest, da sem storil svojo dolžnost, ako sem o pravem času in na pravem mestu glede tega predloga izrekel svoje pomisleke. Lahko bi govoril k temu predlogu s stanovskega stališča, s stališča živinozdravnikov. Čisto kratko bi dejal: gospodje odvetniki, gospodje zdrav-

niki in častita duhovščina, kaj bi rekli Vi, ko bi se za Vas upeljali tečaji za zakotne pisarje, tečaji za mazače in za duhovščino posebni tečaji, na katerih bi se prednašale nekatere discipline. (Poslanec — Abgeordneter dr. Lampe: „Za ministrante!“ — Poslanec — Abgeordneter dr. Pegan: „Ricmanjski župan!“)

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Prosim, ne motiti gospoda govornika.

Poslanec Ribnikar

(nadaljuje — fortfahrend):

Jaz pa ne bom govoril iz stališča živinozdravnikov ampak hočem govoriti in utemeljevati svoje nasprotstvo proti temu predlogu s stališča naše živinoreje, s stališča interesov našega kmeta. Priznam gospodje, da je popularno med ljudstvom vzbujati zmisel za take tečaje, in ljudstvu dopovedovati, da se bodo uvedli taki živinozdravniški tečaji. To je popularno, ampak če je pa to tudi koristno in umestno, to je pa drugo vprašanje. Če hočemo dvigniti pri nas živinorejo, če hočemo pomagati našemu kmetu, potem ne smemo stati na tistem malenkostnem stališču in pre-sojati položaja s stališča živinozdravniških pomočnikov in živinozdravniških tečajev, marveč je treba vzeti v pretres cel kompleks, ki pride v poštev pri povzdigi naše živinoreje. Ako se ozremo po naši domovini, vidimo, da naši kmetje in živinorejci ne trpe samo zaradi pomanjkanja živinozdravnikov. Mi vidimo, da je celo naše gospodarstvo ravno radi tega na tako slabih nogah, ker nam manjka v celi deželi strokovnjakov, ne samo strokovnjakov živinozdravnikov, marveč kmetijskih strokovnjakov sploh. Jaz pravim, da bi bilo čisto umestno in jako pametno, ko bi bil v vsakem sodnem okraju nastavljen kak strokovnjak, ki bi se pečal s splošnim kmetijskim vprašanjem, in jaz menim, da bi bil živinozdravnik v svojem okraju prvi poklican, da bi vršil tako važno nalogo. Ravno v zadnjih letih se je v živinozdravništvu začelo širiti cepljenje, ki blagodejno in jako ugodno vpliva na razvoj naše živinoreje. Vsled cepljenja protj rudečici se je v naši deželi rešilo najmanj 30 % prašičev, ki bi brez dvoma poginili, če bi se jih ne bilo cepilo. Če bi bil nastavljen v vsakem sodnem okraju živinozdravnik, bi ta ravnatoko lahko izvrševal svojo prakso, kakor zdravnik, ki gre v slučaju potrebe tudi v najoddaljenejšo gorsko vas. Torej nikakor ni res, da bi v oddaljenih vaseh ne mogli dobiti živinozdravniške pomoči. Kakor gre zdravnik v zadnjo hribovsko vas in kakor častita duhovščina nese duševne tolažbe potrebnim

verska tolažila do skrajne gorske koče, bi ravnotako tudi živinozdravnik lahko prinesel svojo pomoč povsod, kamor bi ga klicali.

Važno bi bilo dalje, da bi živinozdravnik, kar se doslej ni vršilo, vzel v roke rezanje v svojem sodnem okraju, da bi se pečal z mesogledstvom, skratka, da bi prevzel vse posamezne stroke, ki spadajo v živinozdravniški referat. Razentega bi bil pa živinozdravnik lahko tudi sicer gospodarski strokovnjak. Mi imamo danes po celi deželi mlekarne, ki pešajo ravno raditega, ker nimamo na razpolago dovolj strokovnih moči. Mi imamo živinorejske zadruge, ki so samo na papirju in ki se ne morejo povzdigniti, ker ni strokovnjakov. Če hočemo pomagati našemu kmetu moramo posnemati druge dežele. Prej ali slej bomo morali ustanoviti živinske zavarovalnice, ki so pa brez strokovnjakov izključene. Razen tega bi pa bila dolžnost tega strokovnjaka, da prireja razna poučna predavanja, da poučuje ljudstvo, kakor je to poprej omenil gospod referent, o hlevih, o pridelovanju krme, glede obdelovanja pašnikov itd. Razumevno pa je, da če hočemo, da bo tak strokovnjak vršil vse te naloge, katere sem sedaj tukaj naštel, da mora tak strokovnjak imeti primerno predizobrazbo. Če bi dežela za takega živinozdravnika, ki je absolvirал srednjo šolo ter potem poslušal na visoki šoli 4 do 5 let razne discipline iz kmetijstva, če bi torej dežela ustanovila primerne štipendije in poslala take absolvente v tujino na Češko ali v Švico, kjer bi na visoki šoli pridobljeno znanje praktično spopolnjevali, potem gospoda moja, bi šele imeli prave strokovnjake v kmetijskih stvarih, ki bi bili ne samo v živinorejskem oziru ampak v kmetijstvu sploh najmerodajnejše in najvplivnejše osebe naše dežele. Umevno je, da če ni živinozdravnikov in živinozdravniškega naraščaja, da ni drugega sredstva kakor da skušamo, si vzgojiti tak naraščaj. Mislim, da je napaka prejšnjih zbornic, če se ni moglo pridobiti za našo deželo dovolj živinozdravnikov. Zato pa pravim, da je znesek 3000 K, ki je določen za štipendije slušateljem živinozdravništva veliko premajhen, da bi se odpomoglo tako velikemu pomanjkanju živinozdravnikov, in naj bi se torej zvišal vsaj na dvojno vsoto, potem bomo že dobili dovolj živinozdravniškega naraščaja. Omeniti pa moram pri tem še nekaj drugega. Vse druge dežele, ki so hotele dobiti zadostno število živinozdravnikov, so uvidele, da tega ne morejo doseči drugače, kakor da svoje živinozdravnike postavijo, kar se tiče njihovega materialnega položaja, popolnoma na stališče državnih živinozdravnikov. Izkazalo se je povsod, da živinozdravnika ni mogoče obdržati, če se ga nastavi provizorično. Plača 600, 800 ali tudi 1000 K je tako malenkostna, da jo

akademično izobražen človek ne more sprejeti. Potem se pa še od njega zahteva, da naj zastonj zdravi bolno živino. Prvi predpogoj za to, da dobimo zadostno število živinozdravnikov je ta, da se plače zjednačijo s plačami državnih živinozdravnikov, in da se potem, kar je čisto umestno, napravijo posebni maksimalni tarifi, po katerih bi živinozdravniki ordinirali.

Če sem sedaj omenjal z višjega stališča, kdaj, pod kakimi pogoji in na kak način bi se dalo odpomoči nele pomanjkanju živinozdravnikov, ampak tudi v splošnem povzdigniti gospodarski položaj in živinoreje naše dežele, potem pa pravim, da je čisto nemogoče, da bi se pri nas to doseglo s takim živinozdravniškim tečajem, kakor ga imamo danes v predlogi. Kar je za konja bič, to je za našo deželo tak živinozdravniški tečaj, in jaz trdim, da je popolnoma slep, kdor ne vidi, da je to samo varanje kmeta in javnosti in da je to, kar se mu nudi v nadomestilo za živinozdravniško pomoč, le slab surogat, ki nima prav nobene vrednosti za kmeta. Če živinozdravnik, ki je absolvirал srednjo šolo, ki je obiskoval štiri leta visoko šolo, sedaj bodo vpeljali celo petletno dobo, če torej po teh študijah še ni popolnoma praktično in teoretično izobražen, saj se morajo tudi zdravniki po končanih študijah še dve leti vežbati v kaki bolnici, da so popolnoma zmožni rešiti svoje delo, če torej tak strokovnjak po končanih študijah še ni popolnoma zmožen vršiti svoje naloge, kako naj potem zahtevamo, da naj bi zdravil živino absolvent takega tečaja, ki bo trajal kakih 6 tednov. Visoka zbornica, to je čisto izključeno in nemogoče. Jaz sem bil vodja podkovske šole v Ljubljani in tam sem imel priliko opazovati, da so bili poslušalci po navadi jako nadarjeni in pridni fantje, toda tekom 6 mesecev se niso niti naučili dobro konja podkovati, kaj šele, da bi se naučili kaj drugega. Torej če podkovski učenci, od katerih je že vsak prinesel nekaj prakse s seboj, v 6 mesecih niso dosti profitirali, kako naj potem pričakujemo, da bi se udeleženci takega živinozdravniškega tečaja v 6 tednih kaj naučili. Gospoda moja, pri nas v naši deželi že itak bujno cvete mazaštvo še izza časa rajnkega Bleiweisa. Priznam, da se dobe posamezni mazači, ki celo nekaj dobrega storijo, ki so si tekom dolgih let pridobili nekako prakso, ampak v splošnem moram omenjati, da je statistično dognano, da je škoda, katero provzročajo ti mazači med ljudstvom, veliko veliko večja, kakor pa koristi, katere ima ljudstvo od takih mazačev. Jaz bom omenil samo nekaj slučajev. Ko sem služboval na Spodnjem Štajerskem, sem doživel slučaj, da je vol obolel vsled napenjanja. V takem slučaju je pomoč lahka in človek bi pričakoval, da bo vsak kmet, ki je kdaj poslušal kako

poučno predavanje o živinskih boleznih in nezgodah, lahko pomagal. Tamkaj so klicali mazača, in dotični mazač je vola, namesto, da bi ga obodel v levo lakotnico, spredaj predrl in ga skoro zaklal. A ne samo to, da ga je zaklal, marveč je še celo rekel, da je meso tega vola nevžitno in neporabno in da se ga mora dati konjaču. Tako je imel kmet radi nevednosti dotičnega mazača dvojno škodo.

Drugi slučaj je pa sledeči. Zdravil sem v ljubljanskem mestu konja, ki je obolel za pleuropneumonio. Bolezen se je že obrnila na bolje, ker so pa ljudje bili nestrpni, omenjam, da sva pri tem slučaju bila dva živinozdravnika, so morali za našim hrbtom poklicati še nekega mazača iz ljubljanske okolice. Ta je prišel ob 1 uri popoldne, smatral je za potrebno, konju puščati, ki je nato v 4 ali 5 urah poginil.

Omenjam naj še en drug slučaj. Pred 3 leti smo imeli na Kranjskem posebno razširjeno bolezen, smrkavost konj, ki je napravila velikansko škodo, in morebiti se še ni dovolj povdarjalo, kaj je bilo pravzaprav vzrok, da se je ta bolezen tako razširila in povzročila toliko škode. Vzrok je bil ta. Bivši vojaški „Kurschmied“ v Ljubljani je zdravil pri nekem posestniku smrkavega konja. Zdravil ga je skozi 6 tednov, ne da bi dognal, da je dotični konj res smrkav, ampak ga je zdravil za čisto navadnim prehlajenjem. Dotična zadeva je, če se ne motim, vzela svoj konec celo pred sodiščem, ker je oblast dotičnega vojaškega živinozdravniškega podkovača zasledovala. Tako torej izgleda v praksi delovanje teh mazačev. Če torej tak vojaški podkovač, ki si je vendar moral pridobiti v zadevnem tečaju na Dunaju precej izobrazbe, in navadno se sprejemajo v tisti tečaj samo taki ljudje, ki imajo nekaj predšol, navadno meščansko šolo ali tudi nekaj srednjih šol, če je torej tak kovač, ki mora potem še na Dunaju študirati 2 leti, da postane „Kurschmied“ in ki ima potem še pri vojakihi priliko baviti se s konji, če je torej tak „Kurschmied“ zagrešil tako veliko napako, da je konja skozi 6 tednov zdravil za čisto navadnim prehlajenjem, dočim je imel konj smrkavost, kako bodo šele absolventje takega šesttedenskega tečaja pomagali in zdravili živino. Seveda se boste izgovarjali, da bodo ti pomagali samo pri porodih in nezgodah. Če bi bilo postavno normirano, doklej sme ta pomoč iti, potem bi se dalo o tem dalje razpravljati. Mi pa danes nimamo nobenega varstva glede izvrševanja živinozdravniške prakse in vsi tisti različni mazači so danes čisto navadni konkurentje živinozdravniškega stanu, katerega kot taki tudi obrekujejo in spravljajo v slabo ime. Če bi bilo postavno normirano glede izvrševanja živinozdravniške prakse, za kar je pa treba državnega zakona,

potem bi se dala najti meja med takimi živinozdravniškimi pomočniki in med delovanjem, ki spada v delokrog živinozdravnika. Zato pa pravim, da ste se obrnili na čisto napačno adresu, ko ste šli po zgledu na Tirolsko. V celi Avstriji ni nobene dežele, kakor je omenil gospod referent, ki bi imela take, tečaje, razen Tirolske. Jaz mislim, da imajo Tirolci v naši deželi tako slab glas...

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Prosim, da se tukaj ne žali prebivalcev druge dežele.

To je popolnoma nedopustno in pokličem radi tega gospoda govornika k redu!

Poslanec Ribnikar

(nadaljuje — fortfahrend):

Sicer pa, kakor rečeno, je samo gospod referent omenil, da se je na Tirolskem tak tečaj izkazal. Naravno tudi! Izkazalo se je pa tudi dalje, kakor pravi referentovo poročilo, da 6 do 7 tedenski tečaji ne zadostujejo, marveč, da jih bo treba razširiti na 1 leto ali morda celo na 2 leti. Jaz sem popolnoma prepričan, da bodo tudi na Tirolskem prišli do prepričanja, da bodo tudi tečaji z 2 leti premajhni in prišli bodo do spoznanja, da bodo morali pošiljati svoje sinove na Dunaj na visoke šole, in da bo treba ustanoviti srednje in pa visoke šole. Pri nas se hoče uvesti take tečaje za poskus. Na Tirolskem se je pa, kakor je gospod referent sam priznal, potem poskusu dognalo, da 6 tedenski tečaji pravzaprav niso na mestu in meni se zde ravnotako, kakor Ribničan, ki je rekel, da gre iskat konja v dolino, dasiravno je vedel, da ga v tej dolini ni. Takega živinozdravniškega tečaja ni v nobeni deželi in tudi na Tirolskem se je izkazalo, da nima nobene vrednosti. Jaz bi se v tem oziru raje skliceval na druge dežele posebno na Nižje Avstrijsko, na katero se zlasti častiti gospodje od večine tako radi sklicujejo. Ravno v tej deželi florira danes živinozdravništvo, kakor v nobeni drugi deželi razen Češke. Živinozdravniški stan je tam tako reguliran in dosledno izpeljan, kakor nikjer drugod. Jaz bi si samo dovolil opozoriti slavni deželni odbor, da naj bi si ogledal živinozdravniški referat v nižjeavstrijskem deželnem dvorcu, da bo spoznal, da se živinozdravniško vprašanje ne da drugače rešiti, kakor da se nastavijo izključno strokovnjaki. Pri nas smo ja že tudi prišli do prepričanja, da z mazaštvom nikamor ne pridemo. Vsem nesrečam, nezgodam in tožbam, ki se slišijo po celi deželi so krivi edinole mazači, ki jih imamo še iz Bleiweisove šole.

Torej se mi zdi potrebno in umestno, da na tem mestu s stališča naših živinorejcev,

s stališča našega kmeta še enkrat povdarjam veliko nevarnost, v katero bi se spravilo našo živinorejo našega kmeta, če bi se mu dalo tako neumestno in tako malovredno inštitucijo, kakor so ti živinozdravniški tečaji.

Mi smo trdno prepričani, da so taki tečaji v največjo nesrečo naši deželi in procvitu naše živinoreje in zato bomo mi danes glasovali proti predlogu deželnega odbora. (Živahno odobravanje in ploskanje v središču. — Lebhafter Beifall und Händeklatschen im Zentrum.)

Deželni glavar:

Do besede pride sedaj prvi pro-govornik gospod poslanec Jarc.

Poslanec Jarc:

Visoka zbornica! Kot zastopnik v prvi vrsti kmečkega prebivalstva izražam svoje veselje in zadovoljstvo nad tem, da je dobil deželni odbor kljub vsem intrigam toliko poguma, da je vpeljal take živinozdravniške tečaje, kakršen se vrši sedaj na Vrhniki, in da je s tem spolnil želje, katere so izražali naši kmetje, lahko rečem, na vsakem shodu in na vsakem zborovanju, koder smo se posvetovali o njihovem gospodarskem napredku. (Klici na levi — Rufe links: »Rés je!«) Iz parlamenta samega mi je pa znano, da v tem vprašanju nismo tako osamljeni, da bi nas podpirali samo Tirolci, ampak v parlamentu so vložili take predloge kmetijski zastopniki skoro vseh strank. Prišli so tudi nižjeavstrijski kmetje s prošnjo za vpeljavo takih tečajev, torej prebivalci dežele, o kateri je trdil gospod predgovornik, da ima tako dobro regulirano živinozdravništvo, kakor nikjer drugod. Pri tem je gospod Ribnikar mislil očitno samo na plače živinozdravnikov. Nadalje so prišli pred državni zbor z enakimi prošnjami tudi koroški kmetje, štajerski in gališki kmetje, torej vidite, da nismo v kakšni temni mračni družbi, ampak v družbi, katero bo moral tudi gospod predgovornik označiti kot napredno v vsakem oziru. Čisto nič ni čudno, da se na vseh koncih in krajih zahtevajo taki tečaji, kajti danes je vsak konsument velikega mesta prepričan o velikem pomenu domače živinoreje.

Statistične številke nam kažejo, da smo glede naše govedi ostali približno na isti stopinji. Kvantitativno se ni dvignila, pač pa kvalitativno. Glede prašičev smo pa od leta 1889. napredovali za celih 142%. In ravno zaradi tega, ker se širi naša živinoreja in zlasti če hočemo, da se začne naša živinoreja še bolj racionalno dvigati, kakor doslej, rabimo ljudi, ki so temeljito izobraženi v osnovnih pojmi živinoreje. Gospodje, mi ustanovljamo živino-

rejske zadruge po celi deželi, ki se prav lepo razvijajo in dobro napredujejo. Gospod predgovornik je sicer mnenja, do tega ga je bržkone dovedel zgled pri zadrugi, v kateri imajo vodstvo njemu bližje stoječi ljudje, da je večina naših živinorejskih zadrug samo na papirju. (Klici na levi — Rufe links: »Ni res!«) On pravi, da je strokovnjak, ampak jaz pravim, da on kot strokovnjak naših živinorejskih zadrug prav nič ne pozna (Veselost na levi — Heiterkeit links.) in ne vem, če je imel že priliko ogledati si delovanje naših živinorejskih zadrug v Selcih, Kamniku, Gorjah in v drugih krajih. (Poslanec — Abgeordneter dr. Lampe: »V Sodražici in v Ribnici!«) Dejstvo je, da zadružništvo napreduje in cvete in imamo torej ravno zaradi tega najlepše upanje za bodočnost. Za vodstvo živinorejskih zadrug in živinskih zavarovalnic bomo rabili ljudi, ki bodo imeli smisla, pravega smisla ne za mazaštvo, ampak za to panogo našega gospodarstva. Kam bi pa prišli, gospoda moja, ko bi za vodstvo vsake živinorejske zadruge, vsake živinske zavarovalnice postavili akademično izobraženega človeka! Potem bi te zadruge že vnaprej prišle v deficit in bi bile že vnaprej pokopane.

Sicer pa smo iz poročila gospoda referenta zvedeli, kako je s številom živinozdravnikov v deželi. Deželni odbor se je trudil, da bi povzdignil število živinozdravnikov, toda doslej brez uspeha. Gospodje! Če imamo tudi enajst državnih živinozdravnikov, vendar to po mojem mnenju niso živinozdravniki, ampak to so v prvi vrsti birokratje, ki vodijo neko statistiko, policaji v slučaju kužnih bolezni in ogledniki na živinskih trgih. Da bi pa zdravili živino, poučevali ljudstvo in povzdigovali živinorejsko akcijo, tega pa ne vidimo skoraj prav nikjer.

Ker nam je gospod predgovornik privoščil par zanimivih storic, omenjam, da bi jaz to zbirko še veliko lažje pomnožil z druge strani. Jaz bi na primer lahko povedal, kako se pri nas postopa v slučaju kužne bolezni, kako je bilo postopanje veterinarne oddelka deželne vlade lansko in predlansko leto v Beli Krajini, ko se je šlo za kugo na gobcu in parkljih. V Poljanski dolini so imeli hudo sušo. Trpeli so veliko pomanjkanje vode, tako da so jo morali na primer v Podgoro, Čeplje (Poslanec — Abgeordneter dr. Lampe: »Predgrad!«) in Predgrad voziti iz Kolpe po dve do tri ure daleč. In kaj se je zgodilo? Živina je bila zaprta brezobzirno v hlevih in sicer še bolj brezobzirno, kakor pa to zahteva izvršilni predpis k zakonu o kužnih boleznih. Ljudje so bili v največji zadregi in niso vedeli, ali naj kršijo zakon, za kar bi jih seveda zadela občutna kazen, ali naj pa sami in živina poginejo vsled strogosti tega izvršilnega predpisa.

V nekem drugem podobnem slučaju sem jaz interveniral pri dotičnem departementu deželne vlade, seveda brezuspešno (Poslanec — Abgeordneter dr. Krek: »Kaj pa hodiš tja!«) ravnotako brezuspešno, kakor takrat, ko se je šlo za to, da se za črnomaljsko okolico za slučaj kuge namesto enega živinozdravnika, ki statistiko vodi, to je ja »um und auf« vsega delovanja uradnih živinozdravnikov, nastavi še enega asistenta. Občine so vložile tozadevno prošnjo, jaz sem sam osebno interveniral pri deželni vladi, toda brezuspešno. Reklo se mi je, da nimajo ljudi na razpolago in da ne morejo nobenega poslati. Posledica tega je bila, da je morala živina, ko je bila že zdrava, po cele tedne stati v hlevu in čakati, da je prišel živinozdravnik in jo pregledal.

Gospodom je dalje znano, da je Žumberak in Marindol preporno ozemlje in položaj je tak, da leži ena parcela na Hrvaškem in na Kranjskem. Žumberak je sicer v hrvaški upravi, toda naša vlada stoji na stališču, da ima tamkaj n. pr. glede obrtnega reda tudi nekaj pravic in tako je izšla odločba dež. vlade, da se smejo izdajati potni listi za krošnjarje. Jaz sicer to popolnoma odobravam, ker gredo ti kraji zgodovinsko naši deželi. Drugačnaja je pa bila stvar takrat, ko se je šlo za zaprtje meje. Takrat je naša deželna vlada proglasila Žumberak za tuje ozemlje in naši kmetje, ki morajo čez to hrvaško ozemlje, če hočejo pripeljati les iz Gorjancev, niso mogli do svojih parcel. Jaz sem napravil v tem oziru vlogo na deželno vlado, a do danes, po preteku treh mesecev še ni nobenega odgovora na to vlogo in ni nič slišati, da bi se bile te razmere vsaj zboljšale.

Torej gospodje, tako goli, nestrpni birokratizem ubija živinorejo ravno v takih deželah, ki bi bile najbolj potrebne podpore.

Sicer pa tudi postopanje političnih oblasti v tem oziru ni vedno dosledno. Mi imamo politične uradnike, ki imajo zmisel za ljudske potrebe, so pa zopet drugi, ki tega zmisla nimajo in postopajo z vso strogostjo samo v zmislu mrtve črke zakona. V dokaz temu naj služi sledeči slučaj.

Kmet iz Škerjančevega pri Novem mestu žene par volov v Kandijo, da bi dobil pri županu živinski potni list za semenj v Novem mestu. Po poti ga pa ustavi orožnik, in ker ni imel še potnega lista, ga naznani politični oblasti. Dotični kmet je bil nato kaznovan zaradi tega, ker si ni preskrbel živinskega potnega lista, predno je odšel z doma. Kaj pa je pravzaprav tendenca zakonodajalca! Ta je najbrže ta, da ima kmet, ko pride na semenj v rokah živinski potni list in zakonodajalec gotovo ni imel v mislih tega, da si mora kmet preskrbeti živinski potni list še predno gre z doma. V tem slučaju je bil pa dotični kmet

še le na poti in bi se bil pravočasno preskrbel s potnim listom, predno bi prišel na semenj. Ko je bil ta kmet že kaznovan, si je dotični uradni organ dovolil celo opazko: Pa volite druge poslance, da bodo delali drugačne in boljše postave. (Ogorčeni klici na levi — Ent-rüstete Rufe links: »To je nezaslišano! Škandal!«)

Naj omenjam dalje, kako postopajo državni živinozdravniki pri cepljenju prašičev. Sam sem bil navzoč, ko so ljudje tožili, da stane cepljenje enega prašiča 2 do 4 K. (Klici na levi — Rufe links: »Čujte, čujte!« — Poslanec — Abgeordneter Ribnikar: »To pa ni mogoče!«) Prosim, Vam lahko predložim račun dotičnega okrajnega živinozdravnika. Naši slavni deželni vladi bi pa priporočal, da se informira glede dotičnega živinozdravnika, ki je v zadnjem času zvišal v Kandiji, pred nosom Novega mesta pristojbino za ogledovanje živine od 12 na 16 K. Posledica tega bo, da bo kandijska občina, ki si je z velikim trdom in z velikimi žrtvami pridobila te semnje, vsako leto doplačala par sto kron, kajti kar bo iz semnjev dobila, bo morala vse plačati okrajnemu živinozdravniku za pregledovanje živine.

Glede cepljenja prašičev naj omenim še to, da sem pri deželni vladi predlagal, da bi se to cepljenje po celi deželi uredilo tako, kakor je urejeno v ljubljanski okolici. Da bi se namreč določili maksimalni tarifi, da bi se cepljenje vedno pravočasno razglasilo itd. Toda tudi ta moja intervencija je bila žalibog popolnoma brezvspešna. Danes imamo n. pr. ravno v novomeškem okraju primeroma najmanj prašičev cepljenih.

Tako se torej pospešuje od poklicanih činiteljev naša živinoreja. Seveda to ni nič čudnega, ker tudi od zgoraj ne veje prav nič boljša sapa. In vendar se je kmetijsko ministrstvo — bržkone po inicijativi naše deželne vlade — prav hitro zanimalo za te naše živinozdravniške tečaje, tisto ministrstvo, ki že 20 let regulira Kamniško Bistrico in še vedno čaka, da si reka sama začne iskati nove struge.

Povdarjal sem že večkrat in to sedaj zopet ponavljam, da ne odnehamo prej v državnem zboru, dokler ne bo tem razmeram konec in dokler ne postane kmetijsko ministrstvo res kmetijsko v pravem pomenu besede.

Gospod predgovornik je omenjal, da govori iz prepričanja in da ne zastopa stanovskih interesov živinozdravnikov. Glede tega bi ga jaz vendar opozoril, da je ta pot jako opolzka in da so pri vsaki priliki uhajali iz njegovih besed stanovski interesi njegovi in njegovih tovarišev. Ko bi hotel iskati razlogov za to njegovo stališče, bi jih lahko našel v zanimivih dejstvih, ki so združeni z njegovo izvolitvijo in ki njemu niso v čast. Toda jaz se ne po-

dajam na to pot, ker nočem biti oseben. On ve zanje in ve tudi, da je nevarno govoriti v družabnem bojkotu proti živinozdravniku, ki je imel pogum, da je višje cenil kmetijske interese, kakor pa navidezne interese svojih stanovskih tovarišev. (Klici na levi — Rufe links: »Čujte, čujte!«)

Kar se tiče primer glede raznih stanov, ki jih je navajal gospod predgovornik, mu jaz lahko poslužim z analognimi primerami. Mislim, da ni nobenega izmed nas, ki bi ne imel vtisa, da so te njegove primere silno šepale in da je ravno v stanu, kateri nas naravnost sili na primere, vpeljana podobna inštitucija. To so namreč babiški kurzi, o katerih morda gospodu Ribnikarju ni nič znanega.

Gospod predgovornik je svoje jeremijade proti temu kurzu zaključil s tem, da je naglašal, da govori s stališča živinorejcev. Tožil je o pomanjkanju strokovnjakov in je videl rešitev v tem, da se nastavi v vsakem okraju kot strokovnjak za vse kmetijstvo živinozdravnik. No, gospodje, mi se zahvalimo za take strokovnjake, ki hodijo pri porodu z rokavicami okrog krav. (Veselost na levi — Heiterkeit links. — Poslanec — Abgeordneter Ribnikar: »Dokaze!«) Tu v zbornici nočem navajati nobenih imen, ampak zunaj sem Vam pa tudi z imeni na razpolago. Sicer pa mislim, da Vam bo reč še bolj natančno raztolmačil tovariš Zabret.

Kar se tiče izvajanj gospoda Ribnikarja glede strokovnjaštva, omenjam, da je ravno naša stranka protivnica vsakega mazaštva. Ravno naša stranka je začela hoditi tukaj novo pot, in gospodje, kamor se ozrete, povsod vidite, da se skuša ravno po strokovnjakih speljati stvar v pravi tir. Toda gospodje po eni strani tožijo, da ni strokovnjakov, po drugi strani pa, kadar se gre za strokovne stvari, provocirajo iz političnih vzrokov družabni bojkot proti svojemu tovarišu. (Klici na levi — Rufe links: »Čujte, čujte!«)

Gospod predgovornik je dalje našteval različne nesreče, katere so se pripetile mazačem. No, nesreče se lahko pripetijo tudi živinozdravniku, zlasti začetniku (Poslanec — Abgeordneter dr. Zajec: »Na grmski šoli je poginila najlepša krava po zaslugi Vašega tovariša, gospod Ribnikar!«), čudežev pa seveda tudi mazači ne morejo delati. Sicer pa je circulus vitiosus tega tečaja ta, da se na eni strani vpije zoper mazače, na drugi strani pa zoper tečaj, ki ima ravno namen, odpraviti te mazače. Mi smo ustanovili ta tečaj v ta namen, da se praktični živinorejci, ki imajo že z doma večkušenj, kakor jih pa prinese kak absolviran živinozdravnik z Dunaja, tudi teoretično izobrazijo.

Dalje je gospod predgovornik tudi namenoma zavijal, da bo ta tečaj trajal šest tednov, dočim je iz poročila deželnega odbora razvidno, da bo trajal tri mesece in da se bo po potrebi razširil na šest mesecev ali pa morda tudi na celo leto.

Več odgovarjati na izvajanja gospoda predgovornika se mi ne zdi potrebno, omeniti pa moram, da je dragoceno njegovo priznanje, da je krivdo, da se v tem vprašanju ni storilo, kar bi se moralo storiti, iskati v prejšnjih zbornicah, da je to napaka tistih, ki so sedeli pred nami v tej zbornici in da torej odgovornosti za to ne nosi naša stranka.

Končno se je gospod tovariš Ribnikar zaletel še v ranjkega Bleiweissa in je dejal, da je on pospeševal mazaštvo. Kar se tega tiče, bi jaz izrazil samo željo, da bi bil gospod Ribnikar tako malo gospodarski in politični mazač, kakor je bil ranjki Bleiweiss. (Veselost in pritrjevanje na levi — Heiterkeit und Zustimmung links.)

Gospodje, mi se zavedamo, da je tudi v našem gospodarstvu še vse polno vrzeli, katere moramo zamašiti, mi se zavedamo, da je treba storjeno zamudo hitro popraviti in zato bomo z veseljem glasovali za predlog deželnega odbora. (Živahno odobravanje in ploskanje na levi — Lebhafter Beifall und Händeklatschen links.)

Deželni glavar:

Besedo ima sedaj gospod poslanec Galle.

Abgeordneter Gallé:

Hohes Haus! Die Frage über die Abhaltung dieser Kurse zur Heranbildung von Hilfstierärzten ist schon von vielen Seiten beleuchtet worden. Ich möchte nur noch eines zur Sprache bringen.

Wie es allen Herren bekannt ist, werden an den landwirtschaftlichen Schulen Vorträge über Tierarzneikunde gehalten. Nun sind die meisten Viehzüchter im Lande nicht auf landwirtschaftlichen Schulen gewesen und haben auch infolgedessen Vorträge über Tierarzneikunde nicht gehört. Ich glaube, daß die Einführung dieser Kurse einen Ersatz bilden würde für diejenigen, welche keine landwirtschaftlichen Schulen besucht und dort keine Vorträge über Tierarzneikunde gehört haben.

Im übrigen kann ich den Ausführungen des Herrn Referenten nur zustimmen; ebenso wenig haben mich die Ausführungen des Herrn Kontraredners überzeugt. Ich empfehle den Herren, die Anträge des Referenten anzunehmen. (Odobrovanja na levi in desni — Beifall links und rechts.)

Deželni glavar:

K besedi in sicer »contra« se je še enkrat oglasil gospod poslanec Ribnikar. Podam torej njemu besedo.

Poslanec Ribnikar:

Konštatiram, da se na moja stvarna izvajanja ni stvarno odgovarjalo. Bodi mi torej dovoljeno omeniti še sledeče. Če se že hoče v deželi izobraziti neke kmetijske veščake, ki bi sodelovali v živinorejskih zadrugah, živinskih zavarovalnicah itd., vprašam, zakaj se potem ti ljudje ne vzgojujejo tam, kjer bi se morali, to so namreč kmetijski tečaji. Noben človek ne bo imel nič proti temu, če se na kmetijskih šolah in na kmetijskih tečajih poučuje tudi živinozdravništvo. Jaz bom šel sam na deželo in bom predaval o prvi pomoči pri nezgodah. To bi bilo čisto umestno in potrebno. Ne zdi se mi pa umestno in potrebno, kar kratkomalo osnovati neke vrste živinozdravniške šole, ki bi, ne glede na to, da je gospod predgovornik povdarjal, da nimajo namena vzgajati mazaštva, vendar vzgojevale take mazače.

Dalje bi omenil, da je gospod predgovornik čisto po nepotrebnem spravil v debato rajnkega Bleiweisa, proti kateremu nisem rabil nobenih omenkov in ga kot takega nisem spravljal v debato. (Medklici na levi — Zwischenrufe links. — Deželni glavar pozvoni — Landeshauptmann gibt das Glockenzeichen.) Gospodje, jaz sem govoril le o mazačih, ki so izšli iz njegove šole, in jaz mislim, da o stvarih in institucijah, ki so bile pri nas v navadi pred 50. ali 60. leti, danes ne moremo razpravljati, če so bile takrat umestne ali ne. Dejstvo je, da tiste šole niso nič pomagale in da so vsi tisti ljudje, ki so prišli iz teh šol, danes mazači. (Poslanec — Abgeordneter dr. Zajec: »So izvrstni doktorji!«) Nadalje moram omenjati še nekaj. Navajalo se je tukaj različne slučaje, ki so se baje pripetili pri uradnih živinozdravnikih. Jaz nimam danes nobenega namena in nobene potrebe, da bi zagovarjal uradne živinozdravnike. Jaz samo konstatiram, da se je danes pletla debata okoli deželnih živinozdravnikov, to je tistih živinozdravnikov, ki naj bi ne bili le uradni živinozdravniki, ampak bi se kot taki bavili s prakso in gospodarstvom dežele. Jaz sicer ne vem natančno, vendar pa imam prepričanje, da je dotični birokratizem, ki vlada pri uradnih živinozdravnikih, utemeljen v zakonu. Kajti faktum je, da imajo uradni živinozdravniki veliko dela, in recimo, če tudi samo statistiko delajo, da imajo toliko dela v pisarni, da se ne morejo baviti s prakso. S temi živinozdravniki torej tudi ne računamo, temveč sem povdarjal potrebo, da naj se nastavijo v vsakem okraju deželni živinozdravniki, ki naj bi ne

bili samo živinozdravniki, ampak tudi drugi kmetijski strokovnjaki. (Poslanec — Abgeordneter dr. Zajec: »Kje so pa!«) Sem tudi že povedal, kako bi se dobili.

Kar se tiče rokavic, so to le besede, ki se pač lahko vržejo v zbornico. Jaz mislim, da je pri porodih dostikrat potrebno, natakniti si rokavice, da se obvarujejo roke pred vsako infekcijo. Meni se ne zdi potrebno, da bi v podrobnostih debatiral z gospodom tovarišem Jarcem, ker se je v vsakem stavku videlo, da mu manjka strokovnjaškega znanja. (Smeh na levi — Gelächter links.)

Kar se pa tiče očitka, da ne poznam živinorejskih zadrug, moram samo konstatirati, da jih dobro poznam, in da se bo morebiti v tej zbornici še našla prilika, izpregovoriti kaj več o tistih živinorejskih zadrugah.

Da se torej popolnoma sporazumemo, moram še enkrat povdarjati, da smo mi za take ljudi, ki bi bili kmetijski strokovnjaki, ne pa živinozdravniški mazači. (Odobranje in ploskanje v središču — Beifall und Händeklatschen im Zentrum.)

Deželni glavar:

Besedo ima sedaj naslednji vpisani govornik gospod poslanec baron Apfaltrer.

Abgeordneter Freiherr von Apfaltrern:

Hohes Haus! Bei Beurteilung des Berichtes des hohen Landesausschusses und bei Beurteilung des aus diesem Berichte resultierenden Antrages mußte ich mich von einem Momente leiten lassen, welches, in Zahlen ausgedrückt, eine deutliche Sprache sprechen wird und sprechen muß für die Annahme des vom Landesausschusse gestellten Antrages.

Zu meinem lebhaften Bedauern sind mir die statistischen Zahlen momentan nicht zur Hand, aber nach beiläufiger Schätzung dürfte der Wert des gesamten Viehstandes in Krain derzeit 60 bis 70 Millionen Kronen betragen.

Meine sehr geehrten Herren! 60 bis 70 Millionen, — ich glaube, ich werde gewiß nicht übertrieben haben — ein Kapital von wahrlich bedeutender Höhe! Eine große Aktiengesellschaft, die über ein Aktienkapital von 60 bis 70 Millionen verfügt, hat gewiß einen ganzen, großen Apparat zu dem Zwecke organisiert, daß er diese Millionen betraut und bewahrt und darauf sieht, daß sie ertragsfähig bleiben und fruchtbringend arbeiten. Mutatis mutandis möchte ich dieses Volksvermögen, daß wir hier in Kronen ausgedrückt sehen, ähnlich bewahrt und betraut sehen, und ich muß mich fragen: Wie können wir dies erreichen? Es liegt uns daran, daß diese 60 bis 70 Millionen, welche unser Viehstand wert ist, geschützt werden vor manigfaltigen Gefahren.

Wir haben gerade im vorletzten und letzten Jahre durch die Maul- und Klauenseuche eine große Gefahr im Lande gehabt und diese Krankheit hat argen Schaden angerichtet. Im großen und kleinen müssen wir also schauen, daß wir dieses Volksvermögen betreuen. Staat und Land sind dazu verpflichtet, denn beide steuern in bedeutendem Ausmaße bei, daß dieses Volksvermögen gehegt und vermehrt werde. Wie können wir das unternehmen?

In Bezug auf die veterinären Verhältnisse, wie sie in Krain herrschen, brauche ich Ihnen, meine Herren, wahrlich kein Wort zu sagen. Die Tatsachen sprechen so klar und deutlich, daß jedes Wort überflüssig ist.

Wir haben im Lande außer den Veterinärärzten, welche bei der Landesregierung beschäftigt und dort unentbehrlich sind, nur elf staatlich angestellte Tierärzte. Weiterhin haben wir derzeit fünf von der Landschaft angestellte Tierärzte. Das sind zusammen 16 veterinärärztliche Organe, die berufen sind, über diese 60 bis 70 Millionen vom ärztlichen Standpunkte zu wachen und dieselben zu betreuen.

Meine Herren! Das ist absolut ungenügend!

Schauen wir nach Kärnten! Mir ist die Zahl nicht gegenwärtig, aber ich glaube, daß dort 24 bis 26 Tierärzte angestellt sind. Von Steiermark will ich gar nicht sprechen, auch nicht von etlichen hundert Tierärzten in Niederösterreich, und von anderen Provinzen auch nicht. Jedenfalls stehen wir so ziemlich auf der untersten Stufe.

Ja, meine Herren, da ist es ganz naheliegend und ganz begreiflich, wenn der Landesausschuß, welcher es zu seinen Agenden zählt und welchem es obliegt, auch die Hebung der Viehzucht zu überwachen, daran denkt, da, insoweit als möglich, Abhilfe zu schaffen.

Der Herr Referent hat darauf hingewiesen, daß eine tierärztliche Stelle, welche vom Lande mit 1000 Kronen, von den beteiligten Gemeinden mit 1200 Kronen, also im ganzen mit 2200 Kronen dotiert ist, nicht besetzt werden konnte, mangels einer Anmeldung! Nehmen wir nun an, daß wir zirka 20 bis 30 solcher tierärztlichen Stellen neu kreieren müßten, um halbwegs dem wirklichen Bedarfe zu entsprechen, so kommen wir wiederum auf jenes Gebiet, wo wir sagen müssen: *Ultra posse nemo tenetur!*

Das Land kann nicht so viele Opfer bringen, um diese tierärztlichen Organe entsprechend zu zahlen. Umsoweniger kann man daran denken, wenn man sich vor Augen halten muß, daß es mit diesen Beträgen nicht geht, sondern daß man, um auf einen Erfolg rechnen zu können, bedeutend höhere Beträge einsetzen müßte. Das Landesvermögen kann nicht so viel leisten. Infolgedessen sind wir

auf ein Auskunftsmittel angewiesen, welches, wenn auch nur als Paliativmittel, als ein Provisorium in Betracht kommt. In der Schaffung der beantragten Kurse zur Heranbildung von tierärztlichen Hilfsorganen haben wir das beste Mittel, um unserer Not und dem großen Übelstande zu begegnen und dem großen Mangel auf veterinärärztlichem Gebiete abzuhefen. Wir können uns nicht anders helfen!

Und was wollen wir eigentlich erreichen? Gewiß nicht den sehr verehrten und schätzenswerten graduierten und diplomierten Tierärzten nahe treten! Im Gegenteil! (Klic na levi — Ruf links: »Tako je!«)

Ich selbst bin praktischer Tierzüchter und schätze die graduierten Tierärzte gewiß sehr, und zwar umsomehr, weil ihre Aufgabe noch weit schwieriger ist als die eines Doktors der Medizin, der mit uns spricht und uns fragt: Was fehlt dir? (Veselost — Heiterkeit.)

Der Tierarzt kann auf diese Weise keinen Anhaltspunkt über die Krankheit des Tieres gewinnen. (Poslanec — Abgeordneter Pogačnik: »Aber er fragt den Bauer, was seiner Kuh fehlt.«)

Ich unterschätze also die großen Aufgaben, welche den tierärztlichen Funktionären zufallen, durchaus nicht. Aber wenn ich es haben möchte, daß solche Kurse errichtet werden, und für diesen Antrag stimmen werde, so leitet mich der Gedanke, den graduierten Tierärzten ein geschultes Hilfsmaterial zur Seite zu stellen. Und das können wir vielleicht erreichen, wenn wir dem Antrage zustimmen.

Nicht darum handelt es sich, graduierte Tierärzte zu schaffen; so viel Geld haben wir nicht, — aber ich möchte, daß wir in die Lage kommen, wenigstens dasjenige zu tun, was: »erste Hilfe« genannt wird. Die Rettungsgesellschaft in Wien z. B. ist nur für die »erste Hilfe« bestimmt und es werden in Wien gut besuchte Kurse für Männer und Frauen abgehalten, damit weitere Kreise die »erste Hilfe« studieren. (Poslanec — Abgeordneter dr. Krek: »Krankenstationen.«)

Auch in den Provinzstädten gibt es heutzutage schon fast überall Krankenstationen.

Analog möchte ich, daß solche humanitären Einrichtungen auch auf diejenigen Lebenswesen Anwendung finden, die uns im täglichen Leben direkte und indirekte so nahe stehen und uns so nützlich sind: auf das liebe Vieh! (Veselost — Heiterkeit.)

Und deshalb glaube ich, daß wir der Errichtung solcher Kurse nur zustimmen können, denn auf diese Weise würden wir in denjenigen Individuen, welche sich wenigstens teilweise eine allgemeine medizinische Kenntnis aneignen können, Hilfsorgane schaffen, die im Falle der ersten Hilfe zur Stelle sind

und auf dem Lande, fern vom diplomierten Tierarzt, dem Bauer sein Vieh zu retten im Stande sind.

In Erwägung dieser Momente werde ich für den Antrag des Landesausschusses stimmen. (Odobranje na desni in levi — Beifall rechts und links.)

Deželni glavar:

Besedo ima sedaj gospod poslanec Drobnič.

Poslanec Drobnič.

Visoka zbornica! Oglasil sem se k besedi, ker si štejem v svojo dolžnost, da kot kmečki poslanec povem v tej zadevi svoje mnenje, ker kakor sem jaz gospoda Ribnikarja razumel, bi noben kmet ne smel imeti nobene krave, ako bi ne bil akademično izobražen.

Gospodje! Tudi po deželi je v vsaki občini potreben mesoglednik in živinski oglednik. Jaz sem na primer glede tega prišel v veliko zadrego. Dobil sem namreč od okrajnega glavarstva ukaz, da moram nastaviti dva moža za te posle. No, nastavljal sem jih za silo, kako bosta pa opravljala svoje posle, pa ne vem. Če bomo pa imeli dovolj izobraženih mož za take posle, potem ne bomo prišli več v kake podobne zadrege in težave.

Pri tej priliki smatram tudi za svojo dolžnost, da izrečem tukaj javno zahvalo gospodu okrajnemu živinozdravniku v Logatcu Frančišku Majdiču, ki mi je šel v vsakem oziru na roko. To je res dober živinozdravnik, toda kaj, ker en sam ne zadostuje. Ko bi bili vsi živinozdravniki taki, kakor je ta gospod, potem bi bili kmetje lahko veseli. Taki pa, ki hodijo z rokavicami okrog krav, se pa ne morejo prištevati živinozdravnikom.

Jaz torej priporočam predlog deželnega odbora in prosim, da se pri prirejanju takih tečajev blagovoli ozirati tudi na moj okraj, in s tem sklepam.

Deželni glavar:

Nadalje ima besedo gospod poslanec Bartol.

Poslanec Bartol:

Visoka zbornica! Gospod predgovornik Ribnikar je v svojem govoru omenjal med drugim tudi to, da njegove besede ne bodo nič zalegle, da pa hoče vendarle govoriti, popolnoma po načinu Ribničana, ki je šel iskat konja v dolino, čeprav je vedel, da ga tamkaj ni. Pohvalil je namen deželnega odbora, ki ga ima pred očmi, samo način postopanja deželnega odbora se mu ne dopade. V kolikor ima deželni odbor pred očmi, da se vzgoje ljudje, ki bi bili zmožni pomagati v prvi sili pri različnih nezgodah, je deželnemu odboru hvale-

žen, da hoče k temu nekaj pripomoči, ne more se pa strinjati s tem, da bi se vzgojili živinozdravniški pomočniki. Jaz priznam živinozdravnikom, da se trudijo po svoji moči v svoji državni službi, da izvršujejo točno svoje posle, toda ti posli jim nalagajo toliko dolžnosti, da tudi v najhujši sili ne morejo priti kmetu na pomoč, vsled česar trpi naš kmet mnogokrat veliko škodo. V takih slučajih je torej naš kmet prisiljen, če se hoče obvarovati še pred večjo škodo, da si poišče pomoči pri izkušenih živinorejcih, o katerih se sicer zaničljivo govori, da so mazači, kar se pa meni ne zdi umestno, ker vem iz lastne skušnje, da so večkrat boljši, kakor pa diplomirani živinozdravniki. Jaz bi v tem oziru lahko navedel tri zglede, toda ne maram navajati imen, ker nečem nikogar razžaliti.

Druga stvar je pa ta, da so živinozdravniki za živinorejce veliko predragi. Ker so oddaljeni, morajo za svojo pomoč več računati, kakor pa kmečki človek, ki se s svojo kmetijo oziroma s svojo živinorejo peča in navadno svojemu bližnjemu brezplačno pomaga in mu nič ne računa za svojo pomoč pri kakšni bolezni.

Dalje se je gospod poslanec Ribnikar obregnil ob naše živinorejske zadrug in je rekel, da obstoji večina teh zadrug le na papirju. Kot načelnik dolenjskih živinorejskih zadrug moram zoper to odločno protestirati, kajti če pride gospod Ribnikar pogledat na primer v Sodražico in v sosedne kraje, pa bo že videl nekaj napredka. (Poslanec — Abgeordneter Ribnikar: »Saj nisem rekel, da so vse le na papirju!«) Če smo že v tem kratkem času, po preteku komaj enega leta nakupili 50 hektarov sveta za napravo pašnikov in da imamo hlev, za sedaj samo še v najemu, za 36 telic, potem se pač ne more govoriti, da so živinorejske zadrug samo na papirju, ampak da vneto delujejo v svoji stroki. Za dolenjsko okrožje se vrše skoro vsak mesec seje zastopnikov živinorejskih zadrug, in v ravno tem smislu se gibljejo tudi živinorejske zadrug na Gorenjskem in Notranjskem.

Hvaležni pa moramo biti kmetski poslanci gospodom veleposestnikom, ki so se vendar zavzeli za ta korak oziroma predlog deželnega odbora, kajti oni bi lažje prebili brez takih tečajev, ker imajo zadosti denarnih sredstev, da si poiščejo živinozdravniške pomoči. Mali kmet pa tega ne more storiti in zato prav iz srca pozdravljam to misel deželnega odbora in s tem končam.

Deželni glavar:

Besedo dobi nadaljni govornik gospod poslanec Hladnik.

Poslanec Hladnik:

Visoka zbornica! Večkrat se sliši, pa tudi bere, da živinozdravniki ne uživajo tistega zaupanja, tistega spoštovanja, tistega ugleda, kakor bi ga zaslužili po svojih dolgoletnih študijah, katere gotovo niso posebno cenene, vsaj živinozdravniške visoke šole obstoje le na Dunaju in v Lvovu, torej v mestih, kjer ni posebno cenjen študij, ampak zelo drag. Na prvi pogled se moramo pač čuditi temu, kako da ravno živinozdravniki nimajo takega ugleda in spoštovanja, kakor bi ga zaslužili, ko ima vendar kmetovalec toliko ljubezni do svoje živine. Kmet se s svojo živino pogovarja, kakor z otrokom, jej streže, jej žvižga in poje, in če je žival zbolela, potem je takorekoč cela hiša žalostna, ja, ta žalost se tudi na sosede prenese in sosed pride in pomiluje in skuša s svojimi močmi pomagati, — če ne drugega, vsaj tolaži ga v njegovi nesreči, in če žival ozdravi, kako veliko veselje je v njegovi hiši! Ali ni torej nekaj čudnega, da ljudje do tistih, ki bi utegnili najboljšo pomagati kmetovalcu, nimajo pravega zaupanja in spoštovanja? Od kod to pride? Jaz mislim, da poglavitni vzrok tiči v tem, ker živinozdravniki ne nastopajo kot svetovalci, kot prijatelji kmetovalca, ampak nastopajo samo kot nekaki policaji, kakor ljudje, ki imajo samo paragraf v svojih rokah, in ta paragraf proti živinorejcem vedno uporabljajo, kjerkoli se da uporabljati.

Navedel bi samo par slučajeve. Lukovik je mala vas v občini Trebnje. Tamkaj imajo dva semnja na leto. Sejmišče v Lukoviku je bilo sredi vasi. Ni bilo kake posebne nevarnosti, da bi se vas preveč zasmradila. Vas je majhna, šteje komaj 15 števil in pri vsaki hiši je tudi hlev, tako da so ljudje popolnoma vaje duha od živine. Prišel je pa enkrat veterinarni nadzornik iz Ljubljane, ogledal si je sejmišče in prišel do spoznanja: To je proti postavnim določilom, če je sejmišče sredi kraja, mora se odpraviti venkaj iz vasi. In sedaj mora ta mala vas, ki nima nič svojega premoženja, kupiti svet in novo sejmišče ograditi, če hoče sejme obdržati. Šla je deputacija teh vaščanov v Ljubljano k veterinarnemu oddelku pri deželni vladi, pa je bila zelo nemilostljivo sprejeta, in komaj komaj sem jaz kot zastopnik tega okraja dosegel to, da je dotični gospod obljubil, da bo zadevo še enkrat prišel preiskat! Ali ni to samo sitnost? Ali se ne pravi delati ljudstvu samo troške, če se za semenj, na katerega se pripelje dvakrat na leto iz najbližje okolice 200—300 govedi, zahteva naprava novega sejmišča, ko je 70 let bilo staro sejmišče popolnoma zadostno, prostorno in zadosti veliko in so pripravljeni vaščani vse storiti, kar oblasti zahtevajo, samo da ostane staro sejmišče?

Navedem še drug slučaj. V krškem okraju so živinorejci, vsaj v spodnjem delu, zelo navezani na sosedno Hrvaško. Na Hrvaško hodijo na semnje. Občina Čatež, občina Velika Dolina gotovo bolj težita na Hrvaško proti Samoboru, kakor pa na Kranjsko. Lansko leto je bila močno razširjena kužna bolezen na gobcu in parkljih in vsled tega so bili večkrat semnji tako na Kranjskem kakor tudi na Hrvaškem zaprti, včasih pa zopet dovoljeni, in prav velikokrat se je zgodilo, da ljudje niso vedeli, kateri semnji so dovoljeni in kateri ne. Dne 16. maja je bil semenj na Roviščah občine Studenske. Tamkaj so nekateri posestniki iz Cerkelj rekli, da ne morejo dobiti živine, ki bi bila ugajala; pojutrišnjem je pa semenj v Samoboru. Živinozdravnik je bil navzoč in so ga vprašali, ali je semenj v Samoboru zaprt ali ne. Ta živinozdravnik je pa rekel: Jaz mislim, da ni, — in ljudje so, zaupajoč na to, šli na semenj v Samobor in tamkaj nakupili živino. Pozneje so tudi še nekateri drugi iz Hrvaškega prignali živino in tako se je prignalo okrog 30 govedi na Kranjsko. Medtem so pa dne 13. junija prišle volitve v krškem okraju. Za mandat se je potegoval tudi neki takoimenovani živinozdravnik, kateremu pa ljudje niso izkazali zaupanja. Zato je pa prišel dan maščevanja, dan plačila za tiste, kateri niso hoteli tistemu živinozdravniku izkazati svojega zaupanja. (Poslanec — Abgeordneter dr. Lampe: »To je pa lepa stvar!«) Živinozdravnik iz Krškega je dal preiskovati stvar po orožnikih in stikati po raznih hlevih in raznih vaseh, da bi dobil tiste, kateri so prignali živino iz Hrvaškega. Bili so med temi tudi neki taki, kateri so živino tudi kupili na Hrvaškem, toda bili so somišljeniki dotičnega kandidata iz živinozdravniškega stanu in tistih orožniki niso prišli preiskavat, ampak prišli so samo do nasprotnikov tega kandidata. Bila je strašna preiskava in posledica je bila, da so ljudje prišli ob svojo živino, ker so bili zapeljani. Živina jim je bila odvzeta in potem na prodaji prodana in tako so prišli nekateri posestniki skoraj ob vse premoženje. Kupili so mali kmetiči, ki imajo komaj 4—5 glav živine; bilo jim je vzetih par volov, kateri so bili prodani. Kmetič je smel sicer kupiti žival nazaj, če je dobil posojilo, in kupili so jih tudi mnogi, ker so živino rabili za obdelovanje zemlje. Kdor pa ni imel denarja in ni dobil posojila, ni mogel kupiti živine, pa tudi ne zemlje obdelovati, in tako so prišli ljudje nekateri ob 800, nekateri tudi ob 1100 kron premoženja. Ob 1100 kron je prišel neki posestnik, ki je v Karlovcu kupil par konj. Pa to še ni bilo dosti, ker so bili ljudje potem še posebej kaznovani z zaporom. § 63. dotičnega zakona iz leta 1908. pravi, da naj se prestopniki tistega zakona kaznujejo z zaporom ali

pa z denarno kaznijo do 600 kron. Tukaj se je pa ta meja na dvojen način prekoračila. Prvič so se ljudje kaznovali z zaporom, drugič pa še s previsoko denarno kaznijo. Za dva slučaja vem, ko so bili kmetje kaznovani z zaporom, potem pa še z globo. Potem je pa treba še opomniti, da so bili ljudje vsled prevelike gorečnosti gosposke kaznovani višje kakor s 600 kronami, kajti če so se jim vzeli voli in prodali, ne da bi se jim bili vsaj troški za krmo povrnili, potem so se dotičniki vendar gotovo hujše in višje kaznovali, kakor s 600 kronami. To se godi v naši Avstriji od naše kanclijske gosposke, ki misli, da je vse v redu, če se le paragrafu zadosti po načelu: fiat justitia, peccat mundus (Pritrjevanje — Zustimmung); — naj se zadosti paragrafu, četudi kmet pogine.

Ravno zaradi tega, ker jaz ne pričakujem od gospodov diplomiranih živinozdravnikov nobene posebne koristi za povzdigo naše živinoreje, našega kmetijstva, ravno zato sem pa jaz prav odločno za predlog deželnega odbora in upam, da bo ravno to, če bodo vpeljani taki živinorejski ali živinozdravniški tečaji, povzdignilo nekoliko znanje o živalskih boleznih, če bodo gospodarji naučili se, v prvi nevarnosti si pomagati sami. (Poslanec — Abgeordneter dr. Lampe: »Za izobrazbo delamo!«)

Vedno se nam od nasprotne strani očita, da smo proti izobrazbi, kadar pa hočemo kakemu stanu, kmečkemu stanu, kmečkim mladenci podati boljšo izobrazbo, takrat se pa ugovarja in se deželnemu odboru in poslanecem mečejo polena pod nogo. (Pritrjevanje na levi. — Zustimmung links.) To se ne sme, tako se ne sme postopati. Gotovo ne namerava deželni odbor in nihče, da bi se vzgajali živinozdravniki na teh tečajih. Vsaj se na te tečaje pošiljajo samo taki, kateri se z živinorejo že od otročjih let pečajo, zato ker imajo ravno taki nastopiti potem svoje gospodarstvo in se pečati osebno z živinorejo, in ravno takim je potrebno, da so poučeni o ustroju živalskega trupla in o najnavadnejših živalskih boleznih. Znana je gotovo pač vsem gospodom knjiga Steuertova »Des Nachbars Rat in Viehnöten« ali »Soseda razumnika govedoreja in prašičereja«. Tamkaj nastopa sosod, kateri je praktično izučen in kateri zamore v najnavadnejših slučajih pomagati. Ne nastopa kot živinozdravnik, ampak kot dober sosod, ki hoče prijatelju pomagati, ki mu hoče v raznih boleznih na pomoč priti. Zatorej je pa gotovo, da se ne bodo po teh živinozdravniških tečajih vzgajali kaki živinozdravniki, ki bi hodili od vasi do vasi, od soseda do soseda, ampak hoče se doseči samo to, da bi sosod sosedu pomagal, svetoval, posebno pa tudi, da bi v svojem hlevu, pri svoji živini vedel uspešno postopati in pomagati, kadar se pokaže slučaj potrebe.

Zato izrekam, da bom za ta predlog deželnega odbora z navdušenjem glasoval. (Živahno odobravanje in ploskanje na levi — Lebhafter Beifall und Händeklatschen links.)

Deželni glavar:

Sedaj dobi besedo gospod poslanec Matjašič.

Poslanec Matjašič:

Visoka zbornica! Oglasil sem se k besedi, da povem svoje pomisleke glede obstoječega živinorejskega zakona, in sicer v dveh točkah.

Prva točka je tisto ogledovanje živine. Preden dobi dotični posestnik in živinorejec živinski potni list od svojega župana, mora goniti svojo živino, prašiče in konje k ogledovalcu živine, da mu ta izda ogledni listek, s katerim gre potem šele k županu po živinski potni list. Visoka zbornica, jaz smatram to ogledovanje kot popolnoma neumestno in nepotrebno, in res ne vem, čemu je treba teh oglednih listov preden zadobi dotični posestnik živinski potni list. Sicer pa to tudi dosti stane. Prvič je treba ogledni list plačati, drugič pa potrati dotični posestnik s tem, da mora goniti živino mnogokrat v zelo oddaljene vasi k ogledovanju, mnogo dragocenega časa, kar se pozna žalibog ravno pri nas na Belokranjskem, kjer je veliko pomanjkanje delavskih moči. Čemu imamo pa potem nastavljene živinozdravnike po semnjih? Ali morda zato, da potrebujejo ti še hlapce, da jim pregledujejo živino? To nima prav nobene koristi za našega kmeta, to je sama fuksarija! To se ne pravi kmetijstva in živinoreje povzdigovati, ampak to se pravi ljudstvo zatirati. Sicer je pa to tudi popolnoma nepotrebno, ker vsak gospodar sam dobro vé, če je njegova živina zdrava ali ne. Če ni popolnoma zdrava, je sam ne bo gonil na semenj, saj naši kmetje niso tako neumni, četudi jih nekateri imajo za neumne. No, morda so ti izobraženi ljudje bolj neumni, kakor pa naši kmetje.

Druga točka tega zakona je vožnja prašičev na semenj. To je pravi bič za našega kmeta, posebno za onega, ki nima lastnega voza. Kmet, ki ima komaj enega prašiča v svinjaku in samo par kronic v žepu, pa mora najeti sam zase voz, da pelje tistega svojega prašička na semenj. Da bi ga pa peljal pri kakem drugem posestniku, ki ima dobro vprežno živino in svoj voz, tega pa ne sme, ker je to kaznjivo, kajti s tem bi se menda žival okužila. Ja, gospodje, to je »Fuchseri«, to je bič za naše ljudstvo. Ta vožnja prašičev je taka nerednost, da si večje ni mogoče misliti. Rajši bi gnal 100 parov volov na sejem, kakor pa enega samega prašiča vozil. To so le stroški za ljudstvo in pa potrata časa.

Dalje bi se še jaz nekoliko pečal z zadevo, katero je sicer že omenjal gospod tovariš Jarc,

namreč glede kužne bolezni slinovke, ki je vladala lansko in predlansko leto v Beli Krajini. To je bilo tako trpinčenje našega kmeta, da bi bil kmalu poginil vsled tega. Takrat kmet kmalu ne bi bil ne oral, ne sejal, ker živina toliko časa ni smela iz hleva. S čim naj pa kmet vozi, če je živina zaprta! Ali naj nosi za kakih pet do šest glav živine vodo po pol ure daleč kakih 40 dni, to je toliko časa, dokler traja živinski kontumac. To se pravi našega kmeta zatirati, ne pa mu pomagati.

Sicer pa mislim, da ta slinovka, katero smatrajo naši teoretično izobraženi živinozdravniki za kužno bolezen, ni tako nevarna, saj v Beli Krajini ni za to boleznijo poginila nobena žival, in jaz mislim, da bi bilo veliko boljše, če bi se bilo pripustilo, da pride živina skupaj na semenj in da bi se kratkomalo prebolela, kakor pa da je zaprta teden za tednom, mesec za mescem v zaduhlih hlevih. Zaradi tega trpi naš kmet, ker ni prometa, če pa ni prometa, tudi ni denarja, in odkod naj potem kmet jemlje sredstva za poplačilo obresti, davkov itd. Stroški so čimdalje večji, dohodkov pa je vedno manj. Posebno letos so našega kmeta na Belokranjskem zadele vse mogoče nesreče. Živinski kontumac radi kužnih bolezni, potem toča, suša itd. Odkod naj torej kmet vzame denar! Iz tal izkopati ga ne more, krasti pa tudi ne sme, ker bi ga zaprli. Ako bodo te stvari šle tako naprej, mora naš kmet popolnoma propasti.

Jaz bi torej predlagal visoki zbornici, da se popolnoma odpravijo take nedostatnosti živinorejskega zakona, ki so tako škodljive našemu kmetu in naši živinoreji. (Odobravanje na levi — Beifall links.)

Deželni glavar:

V formalnem oziru se je oglasil k besedi gospod poslanec Jaklič.

Poslanec Jaklič:

Predlagam konec debate.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Jaklič predlaga konec debate.

Gospodje, ki se strinjate s tem predlogom, izvolite vstati.

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

K besedi pride samo še že oglašeni govornik gospod poslanec Piber.

Poslanec Piber:

Visoka zbornica! Izpregovoril bom samo par besedi, ker se je danes že itak mnogo go-

vorilo in razpravljalo o razmerah, ki vladajo glede živinozdravništva. Marsikaj se je kritiziralo, in sicer po vsej pravici. Vendar je pa po mojem prepričanju iskati glavni vzrok teh nedostatkov v birokratičnem sistemu. Birokratizem je globoko vkoreninjen pri živinozdravnikih sploh, posebno pa še pri okrajnih živinozdravnikih. Glavna naloga takega okrajnega živinozdravnika pri glavarstvu je, da dela pridno v pisarni in da zna akte pravilno reševati. Ni pa dolžan iti k bolni živini, ako ga kličejo. Ako hoče, gre, ako se mu pa ne ljubi, pa reče: Ne morem iti, imam v pisarni preveč opravila. To je glavni vzrok, da živinozdravniki pri ljudstvu ne uživajo onega ugleda in spoštovanja, kakor bi ga lahko. Sicer pa živinozdravnik, ki je prijatelj ljudstva, ki ima veselje do svojega poklica, gotovo uživa spoštovanje in ugled pri živinorejcih. Kot zgled naj omenim samo bivšega gospoda okrajnega živinozdravnika dr. Stegua v Radovljici. Ta gospod se je zanimal za povzdigo naše živinoreje in je vselej z veseljem prišel, kadar so ljudje potrebovali njegove pomoči, če mu je bilo le mogoče. Zato so ga pa tudi ljudje celega okraja ljubili in hvalili.

Da se ljudje ne poslužujejo v zadostni meri živinozdravniške pomoči, je torej v prvi vrsti kriv birokratični sistem, ker ni nobenega postavnega določila, s katerim bi se moglo živinozdravnika primorati, da se odzove, če se ga kliče na pomoč, drugič pa dejstvo, da se ljudje dostikrat živinozdravnika niti ne upajo klicati, ker se boje, da jih ne bi preveč šikaniral, kajti mnogokrat se pripetijo, da marsikateri živinozdravnik napravlja ljudem po nepotrebnem velike sitnosti.

Visoka zbornica! Deželni odbor je svoječasno v občini Bohinjska Bistrica in Srednja Vas dovolil polovico prispevka k plači živinozdravnika, pod pogojem, če drugo polovico prispevajo prizadete občine. Toda ljudje so rekli: Mi ga ne maramo, bojimo se, da nam bo same sitnosti delal, ne pa pomagal, in so odklonili ponudbo. Ko so pa videli pri gospodu dr. Steguu toliko naklonjenosti, so bili pa kmalu drugačnega prepričanja. Naši ljudje torej radi kličejo živinozdravnika, če vidijo, da ta vpoštevata njihove potrebe.

Kar se pa tiče očitovanja, da ti praktični kurzi niso času primerni, moram omeniti, da je ni skoro vasi, ki bi ne imela kakega praktičnega moža, ali še celo več praktičnih moživjinorejcev, katerim sicer pravimo mazači, ki so pa mnogokrat zelo izvedeni in ki znajo v raznih potrebah hitro in uspešno pomagati. Kaj pa hoče deželni odbor s temi novimi kurzi, kiso gotovo jako potrebni, drugega doseči, kakor da bodo ti praktični možje postali še bolj praktični in da se bodo naši kmetje na podlagi svojega praktičnega znanja vsaj v

glavnih potezah tudi teoretično izobrazili. To je tako jasno, da se naravnost čudim, kako se more dobiti živinozdravnik, ki govori proti temu predlogu.

Potem moram še omeniti, da se velikokrat dogodi, da potrebuje živinozdravnik kakega pomočnika-asistenta, ker ne more sam vsega opraviti in ki ga sedaj dostikrat ne more dobiti. Zato bo pa dobro, če bo v vsaki občini nekaj absolventov tega živinozdravniškega tečaja, ki bodo praktično in teoretično primer-no izobraženi.

Dalje se pa naše ljudstvo tudi vedno bolj izobrazuje. Pri nas v Bohinju in v Blejski okolici so ljudje jako inteligentni in že sedaj radi kličejo živinozdravnika, samo če je pri rokah. In tako tudi v prihodnje ne bodo klicali mazačev, in to tem manj, ker bo vsak absolvent živinozdravniškega tečaja sam vedel, kako daleč sme iti, in če bo videl, da preti živinčetu kaka nevarnost, bo sam nasvetoval in rekel: V tem slučaju ne morem pomagati, pošljite kar najhitrejše po živinozdravnika.

Torej že za živinozdravnike same se mi zdi vsekako potrebno, da dobé, ne bom rekel asistente, ampak praktično in teoretično izobrazene in izvežbane pomagače.

To sem moral torej na kratko poudariti. Z veseljem pozdravljam predlog deželnega odbora, ki je v eminentnem interesu našega kmetijstva in naše živinoreje. (Živahno odobravanje in ploskanje na levi — Lebhafter Beifall und Händeklatschen links.)

Deželni glavar:

Debata je končana in ima sklepčno besedo gospod poročevalec.

Berichterstatter des Landesausschusses Graf Barbo:

Hohes Haus! Meine Aufgabe als Bericht-erstatte im Schlußworte ist eine sehr leichte und einfache, nachdem alle Herren Vorred-ner, bis auf eine Ausnahme, sich wärmstens für den Antrag des Landesausschusses, wel-chen zu vertreten ich die Ehre habe, einge-setzt haben. Ich werde daher auch nur wenige Worte auf die Ausführungen des geehrten Herren Kontraredners verwenden.

Er hat gesagt, daß ebenso, wie der Arzt in die Berge geht, um Hilfe zu bringen, der Tierarzt auch in die Berge gehen könne. Dabei hat er aber auf eines vergessen, daß nämlich der Arzt nur dann geht, wenn ein dringender Fall vorliegt, und in hundert Fällen nicht, und zwar deswegen nicht, weil Hebammen vorhanden sind. (Klic na levi — Ruf links: Res je!«)

Ein solches Institut haben wir in der Tierarzneikunde nicht.

Nun könnte ich dem Herrn Vorredner noch erwidern, daß nicht allein die Hebammen berufen sind, die Ärzte zu unterstützen, sondern daß sogar die Ärzte selbst in ihrem eigenen Interesse und im Interesse der leiden-den Menschheit schon geraume Zeit öffent-liche Vorträge und Kurse für die erste Hilfe-leistung abhalten. (Klic na levi — Ruf links: »Tako je!«)

Wenn die Ärzte dieselben Bedenken hät-ten, wie die Tierärzte in diesem Falle, wenn sie einen so engherzigen Standpunkt einneh-men würden, wie die Tierärzte ihn einneh-men, so würden sie sich gegen solche Kurse aufhalten, nicht sie selbst veranstalten. (Klic na levi — Ruf links: »Tako je!«)

Ich bitte, es werden doch gewiß diejeni-gen Laien, welche einige ärztliche Kenntnisse, laienhafte Kenntnisse, — ich gebe es zu — be-sitzen, viel eher nach dem Arzte greifen, als ganz ungebildete, die gar keine Kenntnisse haben. Analog ist es bei Tierärzten und Tie-ren auch. (Klic na levi — Ruf links: »Res je!«)

Der sehr geehrte Herr Abgeordnete für Laibach hat gemeint, der Tierarzt soll quasi als universeller Fachmann für die Landwirt-schaft angestellt werden und es wäre nötig, bei jedem Bezirksgericht einen solchen Fach-mann anzustellen; er ist aber auch der An-sicht, daß der Tierarzt nicht ausreichende landwirtschaftliche Kenntnisse besitzt. Da-rum glaubt er, er müßte früher noch auf län-gere Zeit ins Ausland, damit er Reisen unter-nimmt und auf Landeskosten praktiziert. Dann müßte er vom Lande angestellt werden, natürlich mit sehr gutem Gehalte. (Veselost — Heiterkeit.)

Ich gebe zu, daß das für die betreffenden Tierärzte sehr vorteilhaft wäre, ob aber auch von Vorteil für das Land und den Säckel des Landes, das möchte ich dahingestellt sein lassen.

Weiters hat der Herr Abgeordnete für Laibach gemeint, die Bevölkerung werde ge-täuscht durch die Errichtung dieser Kurse. Ich sage aber: Diejenigen täuschen die Bevöl-kerung, welche sie glauben machen wollen, daß diese Kurse berufen sind Tierärzte heran-zubilden, welche dann im Lande herumziehen und kurieren werden. (Poslanec — Abgeord-neter dr. Lampe: »Res je!«)

Ich habe bereits in den Eingangsworten angeführt und muß es noch einmal wieder-holen, weil es nicht fest genug angenagelt werden kann, daß der Zweck dieser Kurse ist, Landwirte, welche schon eine gewisse Praxis haben, noch mehr auszubilden, ihnen eigene theoretische, namentlich anatomische Kennt-nisse beizubringen, auf Grund welcher sie mehr leisten können als ein gewöhnlicher »mazač«. Gerade diese Klasse der Kurpfu-

scher wird durch die Absolventen dieser Kurse verdrängt werden, und es liegt gar nichts daran, wenn einer, der heute ein »mazač« ist, in den Kurs kommt und dort noch theoretisch und praktisch lernt; dann wird er eben kein »mazač« mehr sein. (Poslanec — Abgeordneter Ribnikar: »Specialist bo!«)

Er wird vielmehr erkennen, daß in einem oder anderen Falle seine Kenntnisse nicht hinreichen und daß es sehr gefährlich wäre, wollte er selbst kurieren; er wird selbst darauf hinweisen und sagen: Hier ist ein Fall, wo man den Tierarzt rufen muß. Die Tierärzte werden, wenn einmal die Kurse genügend Material herangebildet haben werden, in der Verwendung solcher Leute nicht Konkurrenten, sondern wahre Gehilfen finden, die ihren Interessen nur nützlich sein können.

Nun hat der Herr Kontraredner einige Fälle angeführt von Kurpfuschern, auch von Kirschmieden, welche unglücklich verlaufen sind.

Ja, meine Herren, ich weiß aus meiner eigenen Erfahrung auch manchen Fall, wo einem Tierarzte ein großes Malheur passiert ist, aber ich will sie nicht anführen, weil ich nicht den ganzen Stand für den Fehlgriff eines Einzelnen verantwortlich machen will. Irren ist ja menschlich. Wenn auch jemand akademisch gebildet und diplomiert ist, so kann er doch auch Fehler begehen; dadurch daß er ein Diplom erhalten, ist er noch nicht unfehlbar geworden. (Klic na levi — Ruf links: »Tako je!«)

Sehr richtig hat Kollege Gallé gemeint, daß diese Kurse auch berufen sind, daß manchem Besitzer, welcher nicht in der Lage war, eine landwirtschaftliche Schule zu besuchen, dort Gelegenheit geboten werde, sich in verhältnismäßig kurzer Zeit Kenntnisse anzueignen. Diese Bemerkung ist sehr richtig und ich möchte sie nur noch dahin ergänzen, daß der Landesausschuß in seiner ersten Ausschreibung gerade jenen Kompetenten den Vorzug gegeben hat, welche eine landwirtschaftliche Schule oder wenigstens einen landwirtschaftlichen Kurs besucht haben. Es würden dadurch die Kenntnisse derjenigen, welche solche auf landwirtschaftlichen Schulen gesammelt hatten, ergänzt und weiter ausgebaut; andererseits können diejenigen, welche nur Interesse für die Viehzucht haben, in diesem Kurse dasjenige erlernen, was speziell für sie notwendig ist, daher es für sie über-

flüssig wird, in eine landwirtschaftliche Schule zu gehen.

Der Herr Abgeordnete von Laibach hat schließlich an dem Beispiel von Tirol, wo man eine schlechte Erfahrung gemacht habe, zeigen wollen, daß die Kurse nicht gut seien, und dabei gemeint, daß ich mich im Widerspruch mit mir selbst gesetzt habe. Aber ich glaube, darin liegt gar kein Widerspruch, denn ich habe erklärt: Der Landesausschuß macht den Versuch gleich mit einem dreimonatlichen Kurse und hat im vorhinein die Absicht, den Kurs später auszudehnen. Für jetzt wurden nur drei Monate bestimmt, um Erfahrungen zu sammeln über den Unterrichtsstoff, die Unterrichtsmenge und Einteilung usw., weil die Zeit gedrängt hat, da kein anderes geeignetes Lokal vorhanden war als das in der Molkereischule in Oberlaibach, welches vom 15. April weiter für die jährliche Molkereischule gebraucht wird. Dadurch war der Kurs zeitlich begrenzt; aber es wird jedenfalls notwendig sein, diesen Kurs auch zeitlich zu erweitern.

Der Herr Abgeordnete von Laibach hat damit geschlossen, daß er gesagt hat, die Durchführung des Antrages des Landesausschusses wäre das größte Unglück für das Land. Ich schließe mit dem Wunsche, es wäre dies wirklich das größte Unglück, welches dem Lande passiert. Ich glaube, unser Land wäre dann ein Paradies. (Živahno odobravanje na levi in desni — Lebhafter Beifall links und rechts.)

Deželni glavar:

Bomo glasovali. Gospodje, ki se strinjajo s predlogom deželnega odbora, izvolijo vstati! (Zgodi se — Geschieht.)

Predlog je sprejet in s tem dnevni red rešen.

Upravni odsek se zbere takoj po seji v namen razdelitve temu odseku odkazanih poročil, in sicer v lokalu Slovenske Ljudske Stranke v dvorcu.

Ustavni in občinski odsek se zbere jutri, dne 18. januarja, popoldne ob 4. uri v lokalu narodno-napredne stranke, in finančni odsek v soboto ob ½10. uri dopoldne v lokalu Slovenske Ljudske Stranke.

Sedaj bom sejo zaključil.

Prihodnjo sejo bom naznanil pismenim potom.

Seja je zaključena.

Konec seje ob 2. uri 30 minut popoldne. — Schluß der Sitzung um 2 Uhr 30 Minuten nachmittags.

Dodatek. - Anhang.

I.

Samostojni predlog poslanca Reisnerja in tovarišev.

Deželni zbor skleni naprositi c. kr. osrednjo vlado, da že s šolskim letom 1912/13 eno ljubljanskih c. kr. državnih gimnazij s slovensko-nemškim učnim jezikom in eventuelno c. kr. državni gimnaziji v Kranju in Rudolfovem preustroji v osemrazredne realne gimnazije.

V formalnem oziru predlagam, da se ta samostojni predlog odkaže šolskemu odseku z naročilom, da o tej stvari deželnemu zboru poroča v teku štirinajstih dni.

V Ljubljani, 17. januarja 1912.

Jožef Reisner l. r.

Ribnikar l. r., dr. Triller l. r., Josip Turk l. r., Supančič l. r., dr. Janko Vilfan l. r., dr. Fran Novak l. r., Lenarčič l. r., Fr. Višnikar l. r., dr. Ivan Tavčar l. r., Ciril Pirc l. r.

II.

Samostalni predlog

poslancev Franceta Jakliča, Frana Bartola, dra. Vladislava Pegana in tovarišev o ustanovitvi občine Dvorska vas.

Občina Sv. Gregor obsega 2985 ha, šteje 1670 prebivalcev in ima predpisanega direktnega dokladam podvrženega davka 4529 K 55 h. Nova občina Dvorska vas je imela prvotno obsegati vasi Dvorska vas, Mala Slevica, Velika Slevica, Medvedjek, Kot, Črni potok, Gornje Podpoljane, Dolnje Podpoljane, Bukovec, Finkovo, Kožarji in Prelesje, katere štejejo prebivalcev 754 in plačujejo direktnega dokladam podvrženega davka 2284 K 60 h. Ako bi se izločile te vasi, bi štela ostala občina Sv. Gregor še 920 prebivalcev z davčno močjo 2244 K 95 h.

Prošnjo posestnikov iz Dvorske vasi in še nekaterih drugih selišč za ustanovitev občine Dvorska vas v tem obsegu je deželni odbor z razpisom z dne 11. aprila 1908, št. 4780, zavrnil, ker je bil takrat občinski odbor proti razdelitvi občine.

Pozneje prizadeti posestniki niso več vložili prošnje za ustanovitev občine Dvorska vas, pač pa je občinski odbor v seji dne 9. decembra sklenil, da naj se občina Sv. Gregor tako razdeli, da ostanejo k Sv. Gregorju vfarane vasi v občini Sv. Gregor, iz ostalih vasi pa naj se ustanovi nova občina Dvorska vas, ki mora trpeti tudi vse stroške za ustanovitev. Pozneje je županstvo tudi že prosilo, da bi se pridružil k občini Sv. Gregor oni del vasi Hudi konec, ki spada v sodraško občino, vfaran pa je k Sv. Gregorju. Ker je občinski odbor v Sodražici v seji dne 21. oktobra 1909 sklenil, da dovoli navedeno spremembo samo pod pogojem, da plača občina Sv. Gregor kot odškodnino znesek 500 K, je občinski odbor pri Sv. Gregorju v seji dne 19. januarja 1910 sklenil, da naj del vasi Hudi konec še nadalje ostane v občini Sodražica.

Ker pa je splošna želja prebivalstva, da se izvrši zaprošena razdružitev občine Sv. Gregor, kar potrjuje tudi sklep občinskega odbora pri Sv. Gregorju z dne 9. decembra 1908, predlagam:

Visoki deželni zbor skleni:

1. Vasi Bukovec, Finkovo, Gor. Podpoljane in Dol. Podpoljane (del davčne občine Dol. Podpoljane), Vel. Slevica, Mala Slevica, Dvorska vas, Kot, Medvedjek, Podkraj (Kožarji) in Prelesje (del davčne občine Dvorska vas) in pa Črni potok (del davčne občine Sv. Gregor) se v slučaju, da temu priprdi c. kr. deželna vlada, izločijo iz občine Sv. Gregor, in se iz njih ustanovi samostojna občina Dvorska vas.

Stroški za spremembo mej davčnih občin zadenejo izločene vasi.

2. Deželnemu odboru se naroča, da potrebno ukrene radi ločitve skupnega premoženja in skupnih bremen in potem sklepu pod 1. izposluje Najvišje odobrenje v zmislu § 3. o. r.

V Ljubljani, dne 16. januarja 1912.

F. Jaklič l. r.

Vehovec l. r., F. Košak l. r., Pogačnik l. r., Ravnikar l. r., Matjašič l. r., dr. Krek l. r., J. Lavrenčič l. r., dr. Zajec l. r., J. Hladnik l. r., Dular l. r., Jarc l. r., Zabret l. r., Povše l. r., Fr. Demšar l. r., dr. V. Pegan l. r., Bartol l. r., Kobi l. r., J. Piber l. r., Drobnič l. r.

